Ազգ
AZG armenian newspaper

Փետրուար 12, 1992, Չորեքշաբթի
եռօրեայ թերթ,
Բ տարի, թիւ 10 (102)
գինը՝ 30 կ.

Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
դասիչ՝ 69149, հեռախօս՝ 581841
ֆաքս՝ 562941, տելեքս՝ 243266 SULA SU

Ազատամարտիկները գրավել են Մալիբեյլի եւ Ղուշչիլար գյուղերը

Ինչպես հաղորդեցին «ԻՖ»-ին Շուշիի ՆԳ շրջանային բաժնում, փետրվարի 10-ի լույս 11-ի գիշերը հայ զինված ստորաբաժանումները գրավել են Շուշիի շրջանի Մալիբեյլի գյուղը: Կան բազմաթիվ զոհեր: Արտաքին աշխարհի հետ ոչ մի կապ չունենալու պատճառով գյուղի մոտ 2 հազար բնակիչները չեն կարող լքել գյուղը: Հայերը շարունակում են պահել նախօրեին գրավված Ղայբալու եւ Ղուշչիլար գյուղերը:

Ինչպես հաղորդեցին Ադրբեջանի նախագահի մամուլի ծառայությունում, Անդրկովկասի ռազմական օկրուգի հրամանատար գեներալ-գնդապետ Վալերի Պատրիկեեւը առայժմ հրաժարվում է ռազմական ուղղաթիռներ տրամադրել բնակչությանը տեղափոխելու համար: ՆԳ բաժնում հաղորդեցին նաեւ, որ նույն գիշերը գնդակոծման է ենթարկվել Շուշին:

Հայաստանի աղբյուրները հաստատում են հայկական զինված խմբավորումների կողմից Շուշվա շրջանի Մալիբեյլի եւ Ղուշչիլար գյուղերի գրավման փաստը: Սակայն նրանք նշում են, թե ադրբեջանական զինված խմբերը այդ գյուղերից դուրս են քշվել փետրվարի 11-ի ցերեկը: Ադրբեջանական աղբյուրները հաստատում են, թե Ղուշչիլար եւ Ղայբալի գյուղերը գրավվել են փետրվարի լույս 10-ի գիշերը, Մալիբեյլին՝ լույս 11-ի գիշերը:

Հայաստանի օդերեւութաբանական կենտրոնի նախնական տվյալներով, այդ գյուղերի մոտ ընթացած մարտերի ժամանակ զոհվել է 1 եւ վիրավորվել 10 հայ:

Ըստ «Լուր» գործակալության, ադրբեջանցիները տվել են 20 զոհ: Մալիբեյլիում չկա քաղաքացիական բնակչություն, որի մեծ կորուստների մասին հաղորդել են ադրբեջանական աղբյուրները: Բնակչությունը վաղուց էր դուրս բերվել գյուղից, որը վերածվել էր ռազմական բազայի:

Ականատեսներից հայտնում են, որ Ղայբալի գյուղն արդեն երկու շաբաթ հայերի ձեռքին է, իսկ բնակչությունն էվակուացվել է ավելի վաղ:■

Նստաշրջանն սկսվեց...

Նախորդ նստաշրջանում տարածված այն տեղեկությունը, իբր հաջորդ նստաշրջանի աշխատանքը կոնկրետ միջոցառումների շնորհիվ ավելի գործուն ու արդյունավետ կդառնա, խիստ չափազանցված դուրս եկավ, երբ հաշվի առնենք նստաշրջանի առաջին երկու օրերի աշխատանքի արդյունքը:

Որպես զրոյական, Գերագույն խորհրդի նախագահ Բաբկեն Արարքցյանը առաջարկեց (նորի՛ց, կրկի՛ն, դարձյա՛լ) տեղակալների ընտրության հարցը: Բայց այս անգամ արդեն նոր՝ այլընտրանքային սկզբունքով: Սրա էությունն այն է, որ ընդդիմությունը ղեկի տեղակալների թեկնածուների մի ցուցակ առաջարկի, որից Բաբկեն Արարքցյանը կառանձնացնի առնվազն չորսին: Քաղխորհրդում նմանատիպ մի նախաձեռնությունը հաս-

Ջեյմս Բեյքերը երեկ ժամանեց Հայաստան

Երեկ, ժամը 18 անց 53 րոպեին Երեւանի «Զվարթնոց» օդանավակայանում վայրէջք կատարեց «Բոինգ-707» ամերիկյան ինքնաթիռը, որով Մոլդովայից աշխատանքային այցով Հայաստան ժամանեց ԱՄՆ պետքարտուղար Ջեյմս Բեյքերը:

Օդանավակայանում պետքարտուղարին դիմավորեցին Հայաստանում ԱՄՆ ժամանակավոր հավատարմատար Սթիվըն Մաննը, Հայաստանի արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանը եւ այլ անձինք:

Հավաքված մոտ 40 լրագրողների ձեռքով ողջունելուց հետո. պրն. Բեյքերը ուղեւորվեց կառավարական հյուրատուն, որտեղ ընդունեց հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: Արտգործնախարարի պատվին տրվեց ընթրիք:

Ընթրիքից հետո Լ. Տեր-Պետրոսյանը եւ Ջ. Բեյքերը տեղական եւ արտասահմանյան լրագրողների համար տվեցին մամուլի ասուլիս: Ջեյմս Բեյքերը հանդիպումը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հետ արդյունավետ գնահատեց: Նա ասաց, որ իրենք պատրաստ են Ռուսաստանի եւ Ղազախստանի խաղաղ միջնորդության ջանքերը Ղարաբաղյան

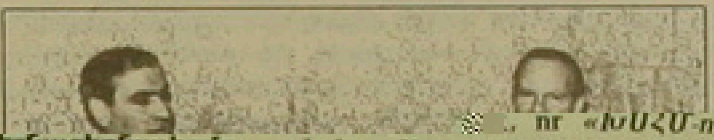

Գյումրի-Էրզրում-Տրապիզոն երկաթուղագի՞ծ

ՏԵՍԱԿԵՏ

ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻԶՄԻ ՀԱՂԹԱՐՇԱՎԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է

Ազգային մարմինները պատվար դրա դեմ

նկատեց. «Ինտերնացիոնալիզմը կարգադրել է, որ Ռուսաստանում սկսվեն հեղափոխություններ: Եւ կսկսվեն...»:

Ոչ ոք ուշադրություն չդարձրեց այդ տխուր մարգարեության վրա, բացառությամբ մի քանի «ծայրահեղ հետադիմականների»:

Այդ ժամանակներում մոդայիկ էր «ժողովրդի մեջ մտնելն» ու «հալածվող այլածիններին»... սիրելը:

Կարծում եմ, որ եթե չար ճակատագիրը Ֆյոդոր Միխայլովիչին դատապարտեր մեր օրերում ապրելու, նա հավանաբար կասեր. «Ինտերնացիոնալիզմը կարգադրել է իր անեծքն առած կոմունիզմին վերջ տալ եւ այժմ էլ ձեռնարկել «վերակառուցում»...

1917 թվականին Ռուսաստանը դեռ «Օբլոմովի երազի» քարմ տղավորության տակ էր, իսկ արդեն ուքսուն, ինսունական թվականներին օբլոմովականությունից հուշ իսկ չկար... «Իվա՞ն դուրաչոկ»՝ որքան ուզես... Դրանք էլի վշտացած օդի են խմում, հարբում ու լալիս, արցունք ու փսլինք լղոզում դեմքին եւ բողոքում են «եկվոր դեմոկրատներից», որոնք պղծում են «սուրբ ծննդոցը»՝ նույն օրն իրենց պիղծ տոնը տոնում:

Եւ ինտերնացիոնալիզմը հռչակում է «մարդկային անասունի» դեմ տարած հաղթանակով, պարում հպարտորեն նախապատրաստվող այն փափագված պահի կանխաճաշակմամբ, երբ բանականազուրկ ազգերը վերջ կտան իրենց ինքնատիպանությամբ՝ հանուն «դեմոկրատիայի եւ համամարդկային արժեքների»...

Եւ այստեղ, ե՛ւ Արեւմուտքում «ժողովրդասպանավորներից» խելոք շատերը ուսերն էին թոթվում եւ ձեռքերը տարածում, չհասկանալով թե ինչ պատահեց եզրագույն տերության հետ, որ աչքի առաջ փլուզվեց կավե տնակի նման:

ԽՍՀՄ-ի տնտեսական ծայրահեղ հետամնացության մասին ասեկոսները, որ իբր ստիպեցին ՍՄԿԿ առաջնորդներին դիմել «վերակառուցում» կոչված ճենճաղալին, մասնագետների կարծիքով, հաշվարկված են քչատեղյակ եւ դյուրահավատ քաղքենու համար:

Օրինակ, ամերիկյան խոշորագույն տնտեսագետ Ջոն Կ. Հելբրեյթը 1984 թվականին գրում էր. «Խորհրդային տնտեսությունը վեր-

..., որ «ԽՍՀՄ-ում տեղի ունեցող փոփոխությունները տնտեսական դժվարություններով չեն բացատրվում»:

Յոթնամյա զանգվածային խելագարությունից հետո տեղի ունեցած ԽՍՀՄ-ի տարօրինակ անհայտացման իրական պատճառները երեւի հարկ է փնտրել ինտերնացիոնալիզմի համաշխարհային նպատակների համակարգում, որն ինքն էլ ծնել էր այդ պտօրինի զավակին:

Գուցե դեռ ուշ չէ պարզորոշ գիտակցելու եւ բացահայտորեն ասելու, որ կոմունիզմը լոկ տարբերակն է եղել որոշակի համաշխարհային նախագծի, որի վերջնական նպատակը Միասնական Համաշխարհային Համայնքություն ստեղծելն է:

Միմիայն այս նպատակով էր 1917 թվականին միջազգային գործակալների խումբը նետվել Ռուսաստան, այլ ոչ թե հանուն «սոցիալիզմի հաղթանակի»:

Նրանց առջեւ խնդիր էր դրված քայքայել ամենապահպանողական ու հզոր միապետությունը, որն իր գոյության փաստով իսկ խոչընդոտում էր ինտերնացիոնալիզմի հաղթարշավին: Այդ պատճառով էր քրիստոնեական Արեւմուտքը հավկուրությամբ բռնվել եւ դեմառդեմ

ված Խորհրդային հանրապետությունները՝ «ինքնորոշված փոքրամասնություններ»:

Ցարական Ռուսաստանն ինտերնացիոնալիստական հեղափոխության զոհը դարձավ ոչ այն պատճառով, որ Անգլիայի, Ֆրանսիայի կամ Ամերիկայի մրցակիցն էր, այլ միմիայն այն պատճառով, որ միապետությունը փակում էր առաջա Համաշխարհային Կառավարության ուղին («Եւ կգա Լենինը, որ մտնի համաշխարհային սովնարկոմ», Մայակովսկի):

1917-20 թվականներին Ռուսաստանի նախկին դաշնակիցներից շատ ջանք չէր պահանջվի «կոմունիզմի հիդրային» վերջ տալու եւ կարգ ու կանոն սահմանելու համար, երբ Արեւմուտքը դա ցանկանար, բայց դա հակասում էր համաշխարհային դեմոկրատիայի կանխագծումներին:

Տարօրինակ կաշկանդվածություն էր համակել «մարդու իրավունքների» այնօրյա «պաշտպաններին» (ի միջի այլոց, դրանք այդժամ դեռ հանդես էին գալիս «քաղաքակրթության» ջատագովների եւ քրիստոնեական արժեքների պաշտպանների դիմակով):

Միլիոնավոր զոհերի մահամերձ ճիչերը լսվում էին աշխարհի տարբեր անկյուններից (հասկապես

«չէր տեսնում» սիրասուն զավակների՝ բոլշեւիկների ճնշումն ու զազանությունները, դա դիտարկելով որպես միլիոնավոր մարդկանց վրա կատարվող Մեծագույն Փորձ:

Մինչեւ այսօր էլ արեւմտյան մամուլը չի հոգնում գրել «նացիստական դոկտոր Մենգելի սարսափելի փորձերի» մասին, բայց ոչ ոք չի հանդգնում ակնարկել անգամ Եվրոպայի եւ Ամերիկայի բոլոր «առաջավոր» շրջանների անխառն հիացմունքը շարժող Լեյբա Տրոցկու (Բրոնշտեյն) շատ ավելի հրեշավոր չափերի փորձերի մասին:

Հսկայական Ռուսական կայսրությունն իր երկու հարյուր միլիոն բնակչությամբ ... [illegible]

քրիստոնյա զոհերի), բայց ոչ ոք աչքն իսկ չէր թարթում, մաս իսկ չէր շարժում՝ փրկելու դրանց: Ավելին, ձայներ էին լսվում խոշտանգողների իրավացիության մասին:

1920 թվականին *«Ամերիքըն հիբրու»* թերթն ի լուր աշխարհի լկտիաբար հայտարարեց, որ *«կոմունիզմի գաղափարները համապատասխանում են հուդաիզմի բարձրագույն ձգտումներին»*:

Ակնհայտ է, որ նման հայտարարություններից հետո Օսմանյան եւ Ռուսական կայսրությունները փլուզած ինտերնացիոնալիստական շարժման ավանգարդում ընթացողների անմարդկային արարքների դեմ կարող էին բողոքել միայն «ծայրագույն հետադիմականները», որ ... [illegible] ... էին «ա-

էր խփում»:

1941-45 թթ. խորհրդային դեկավարությունն ակամա կատարեց ինտերնացիոնալիզմի համաշխարհային ծրագրերին նպաստող դեր: Բայց պատերազմից հետո Ստալինը, որ հիանալի գիտեր խրերի իրական դրությունը եւ դեռ երեսնական թվերին էր հասկացել, թե համաշխարհային դեմոկրատական հրեշի շոշափուկների մեջ մնալու դեպքում խոսք իսկ չի կարող լինել ինքնուրույնության մասին, համարձակ փորձ արեց թոթափել, ազատվել դրանից եւ երկիրը տանել ազգային ուղով:

Այլ կերպ ասած՝ նա ակնհայտորեն ցույց տվեց, որ մտադիր չէ կրակից շագանակներ հանել հանուն «անանուն» ինտերնացիոնալիստական շարժման:

Չնայած բոլոր կողմերից թափվող հերյուրանքներին, այնուամենայնիվ «Սոսոն» հասցրեց որոշ բան անել, ինչի համար էլ նրա դեմ այդքան բույնով է լցված բոլոր տեսակի «դեմոկրատա-մարդասիրական» ժխորը:

Ստալինի մահից հետո տղավորություն ստեղծվեց, որ ազգային գոյածեւը վերջնականապես հաղթահարել է անդեմ ինտերնացիոնալիզմը: Արագորեն վերածնվեց, մարմնավորվեց եւ զարգացավ ազգային մշակույթը (ճարտարապետություն, երաժշտություն, գրականություն, պատմություն, դպրոց): Մինչ այդ արդյունաբերությունից զրեթե զուրկ շրջաններում ստեղծվեց արդյունաբերություն եւ տեխնիկական մտքի վերելք:

Այնուհանդերձ, այն, ինչը դեմոկրատներն առայսօր հեգնանքով անվանում են «ինդուստրալիզացիա», բնական առաջընթացի ոդնաշարային բաղադրիչն է, առանց որի ցանկացած հասարակարգ հաշմանդամ կլինի:

Հնարավորություն էր ստեղծվել ԽՍՀՄ-ը դարձնել գրեթե միակ, ինտերնացիոնալիզմից իրոք անկախ երկիր: Ինտերնացիոնալիզմ, որի անականգ դիմակի տակից միշտ էլ լկտիաբար ցցված են եղել եւ այժմ էլ ցցված են դոլարակրատիայի անբլթակ ականջները...

Միջուկային զենքի պայմաններում ուժով, պատերազմի միջոցով փորձել տապալել իրենց իսկ կողմից հիմնադրված, բայց ենթակայությունից դուրս եկած մի հզորագույն պետություն՝ տարակուսելի եւ վտանգավոր ձեռնարկ էր: Այդու, առաջինը կարմիր լաթը թափահարողների արժանի հետեւորդները կերպարանափոխեցին, վերանվանեցին եւ կեղծեցին (տես՝ *Զբիգնեւ Բժեզինսկի, «Մեծ փլուզում»*) իրենց իսկ զավակի հանկարծահաս մահը:

Պատահական չէր, որ վաղուց

digitised by A.R.A.R.@

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը քննարկում է Ղարաբաղի հարցը

Երեկ տեղի ունեցավ Հայաստանի Հանրապետության նախագահի մամուլի քարտուղար Ռուբեն Շուգարյանի բրիֆինգը, որի ընթացքում նա լրագրողներին ներկայացրեց իրադրությունը Լեռնային Ղարաբաղում եւ Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում, ինչպես նաեւ նախագահի կատարած աշխատանքային վերջին այցելությունները:

Խոսելով վերջին օրերին Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում իրավիճակի սրման մասին, պրն. Շուգարյանը տեղեկացրեց, որ Ադրբեջանում գտնվող ռուսաստանյան դիտորդները ժամանակավորապես ետ են կանչվել, որից էլ փորձում է օգտվել Ադրբեջանը՝ ջանալով փոխհատուցել անցած երկու-երեք շաբաթների ընթացքում կրած լուրջ պարտություններն ու զգալի կորուստները:

Անցած շաբաթ նախագահի Վրաստան կատարած այցելության մասին մամուլի քարտուղարն ասաց, թե հանդիպումները տեղի են ունեցել փակ դռների հետեւում, որոնց ընթացքում հիմնականում քննարկվել են ռեգիոնալ քաղաքականությանը վերաբերող, ինչպես նաեւ երկու պետությունների համար կենսական այլ հարցեր: Պրն. Շուգարյանը տեղեկացրեց նաեւ, որ հաջորդ օրը (հոկտեմբերի 24-ին) Հայաստանի նախագահն աշխատանքային այցով մեկնել է Մոսկվա, որտեղ հանդիպումներ է ունեցել նախագահ Ելցինի, պետքարտուղար Բուրբուլիսի եւ արտգործնախարար Կոզիրեւի հետ: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն ու Վազգեն Սարգսյանը հանդիպումներ են ունեցել նաեւ Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Գրաչովի եւ ներքգործնախարար Բարաննիկովի հետ: Պրն. Շուգարյանն այդ հանդիպումներն անվանեց արդյունավետ:

Լրագրողները տեղեկացան նաեւ, որ հոկտեմբերի 26-ի, ուշ երեկոյան տեղի է ունեցել Հայաստանի անվտանգության խորհրդի նիստ, որտեղ քննարկվել են հիմնականում տնտեսական հարցեր, եւ որի ընթացքում ընդարձակ զեկույցով հանդես է եկել Հրանտ Բագրատյանը:

Նույն օրը, ինչպես տեղեկացրեց պրն. Շուգարյանը, ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդում քննարկվել է Լեռնային Ղարաբաղի հարցը, որի արդյունքների մասին սակայն առայժմ որեւէ տեղեկություն չկա: Նիստը շարունակվել է երեկ:

Պատասխանելով լրագրողների հարցերին, նախագահի մամուլի քարտուղարը մասնավորապես մեկնաբանեց Նախիջեւանի վերջին իրադարձությունները: Ըստ նրա, Նախիջեւանի դեպքերի հիմնական պատճառն այն է, որ Հայաստանի եւ Նախիջեւանի միջեւ երկկողմ բանակցությունների շնորհիվ ստեղծվել էին համեմատաբար լավ հարաբերություններ, իսկ դա ձեռնտու չէր Ադրբեջանի իշխանություններին եւ հատկապես նախագահ Էլչիբեյին, որոնք էլ փորձում են Ալիեւին զրկել իշխանությունից:

Ա. Բ.

Պրոֆեսիոնալ դիվանագետ

Հարրի Գիլմորը արդեն նշանակվել է Հայաստանում ԱՄՆ-ի դեսպան, սակայն դեռ չի հաստատվել ամերիկյան Սենատի կողմից: Այդ մասին «Սնարք»-ի թղթակցին հայտնեցին Երեւանում ԱՄՆ-ի դեսպանատանը:

Սպասվում է, որ Գիլմորը Հայաստան կժամանի հունվարին: ■

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն կնշի Հայաստանում քրիստոնեության հաստատման 1700-ամյակը

Երեկ կայացած մամուլի ասուլիսի ընթացքում Հայաստանի փոխարտգործնախարար Արման Նավասարդյանը հայտարարեց, որ անցած շաբաթ մասնակցել է Փարիզում կայացած ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի 147-րդ նստաշրջանին, եւ նախկին Խ. Միության հանրապետությունների ներկայացուցիչներից միակն է եղել, որ գործադիր խորհրդին մասնակցել է դիտորդի կարգավիճակով: Ներկայումս միայն Ռուսաստանն ու Ուկրաինան են, որ այդ խորհրդի անդամ են, եւ նախարարի տեղակալի կարծիքով, Հայաստանը նույնպես պետք է մեծ աշխատանք կատարի անդամ դառնալու ուղղությամբ:

Կարեւորելով այդ անդամությունը, պրն. Նավասարդյանը նշեց, որ իր այցի ընթացքում հանդիպել է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գլխավոր տնօրեն Ֆեդերիկո Մայորի հետ, որը ծանոթանալով Հայաստանի ներկայացրած ծրագրերին եւ ազգային հանձնաժողովի կանոնադրությանն ու առաջարկների փաթեթին, վստահաբար հայտնել է, թե Հայաստանի քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակը, որը կլրանա 2001 թվականին, կստանա ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի աջակցությունը եւ կնշվի միջազգային մակարդակով: Իսկ թե Հայաստանը որքան արագ կմասնակցի ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի միջազգային այլ ծրագրերին, պրն. Նավասարդյանի կարծիքով, կախված կլինի հայկական կողմի ակտիվությունից: Համենայն դեպս, անձնական զրույցների ընթացքում պրն. Մայորը իր համակրանքն է հայտնել հայ ժողովրդի մշակութային արժեքների վերաբերյալ:

Պրն. Նավասարդյանն անդրադարձավ նաեւ Ադրբեջանի կողմից ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ին ուղղված այն բողոք-նամակին, ըստ որի իբր ոչնչացվում են Ադրբեջանի տարածքում գտնվող մշակութային արժեքները: Հայաստանի արտգործնախարարությունը, օգտվելով առիթից, պրն. Մայորին է ներկայացրել մի ավելի համապարփակ փաստաթուղթ, որին ծանոթանալուց հետո գլխավոր տնօրենն իր ելույթում հատուկ ուշադրություն է դարձրել ազգային փոքրամասնությունների արժեքների պահպանման հարցին:

Փոխարտգործնախարարի կարծիքով, եթե Հայաստանը կարողանա բարձր մակարդակով ներկայացնել մեր մշակութային արժեքների պահպանության հարցը, ապա ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն կարող է եւ ֆինանսավորել, եւ դրանք մտցնել համաշխարհային արժեք ունեցող կոթողների շարքը: Այդ պատճառով, Հայաստանը պետք է շուտափույթ ընդունի հուշարձանների պահպանության միջազգային կոնվենցիան:

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն 25 հազար դոլլար է հատկացրել Հայաստանի նորաստեղծ ազգային հանձնաժողովին, որն էլ կհամակարգի եւ կիրագործի ընդունված ծրագրերը: Պրն. Նավասարդյանը նշեց, թե, բացի քաղաքական հարաբերություններից, Հայաստանը պետք է մեծ տեղ հատկացնի միջազգային կազմակերպությունների կողմից տարվող աշխատանքին, եւ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի օրինակով, համաշխարհային հասարակայնությանը ծանոթացնի ոչ միայն մեր խնդիրներին, այլեւ պատմական արժեքներին ու նվաճումներին:

Դ. Ա.

Ստեփանակերտի բնակչության 1/3-ը փախստականներ են

Այսօր ԼՂՀ մայրաքաղաքի բնակչությունն ավելի քան 65 հազար մարդ է, որից մոտ 20 հազարը փախստականներ են: Դա դժվարացնում է տեղական իշխանությունների աշխատանքը: Ինչպես Ստեփանակերտից հաղորդեց «Սնարք»-ի թղթակիցը, սննդամթերքի հիմնական տեսակները՝ ալյուրը, կարագը, շաքարը տրվում են կտրոններով: ■

Ղարաբաղում աշխատավարձը աճում է

Երկու անգամ բարձրացել է Ստեփանակերտի բյուջետային, իսկ չորս անգամ՝ տնտհաշվարկային կազմակերպությունների աշխատակիցների աշխատավարձը: Այդ մասին «Սնարք»-ի թղթակցին հաղորդեց քաղաքի գործադիր իշխանության ղեկավար Յ. Ներսիսյանը: Նոյեմբերին նախատեսվում է բանվորների եւ ծառայողների աշխատավարձի նոր բարձրացում, ինչը թույլ կտա հասնել Հայաստանի քաղաքացիների ամսական միջին աշխատավարձի մակարդակին: Այդ նպատակների համար նախատեսվում է տրամադրել մոտ 100 միլիոն ռուբլի: ■

Ղարաբաղի մայրաքաղաքը նախապատրաստվում է ձմռանը

ԼՂՀ մայրաքաղաքում սկսվել են ձմռան նախապատրաստությունները: Ինչպես «Սնարք»-ի թղթակցին հաղորդեց Ստեփանակերտի գործկոմի նախագահ Յուրի Ներսիսյանը, քաղաքը Հայաստանից ստացել է 8 տոննա պոլիէթիլենային թաղանթ, որի կեսն արդեն բաժանվել է բնակչությանը: Այն կօգտագործվի լուսամուտները փակելու համար, քանի որ ապակի չկա: Քաղաքացիներն ստացել են նաեւ 1500 խորանարդ մետր փայտ՝ 80 ռուբլի մեկ խմ-ի համար գնով: Նախատեսվում է մթերել եւս 3500 խորանարդ մետր փայտ: ■

Լուծվում է Ստեփանակերտի ջրամատակարարման հարցը

Կես միլիոն ռուբլի է հատկացվել Ղայբալուի ջրամբարի վերանորոգման համար, որը ջրով ապահովում էր ԼՂՀ մայրաքաղաքի 1/3-ը: Սկսվել են նաեւ ջրմուղի վերականգնման աշխատանքները, որոնք նախահաշվարկով կարժենան մոտ 1,5 միլիոն ռուբլի: Ստեփանակերտի քաղգործկոմում «Սնարք»-ի թղթակցին հայտնել են, թե ստեփանակերտցիների բնակարաններում ջուրը տրվում է մեծ ընդհատումներով, որոշ տեղերում՝ օրական 30-40 րոպե: ■

Ստեփանակերտի դպրոցներում դասերը շարունակվում են

Չնայած Ստեփանակերտի շարունակվող հրետակոծությանն ու ռմբակոծությանը, քաղաքի դպրոցներում դասերը շարունակվում են: Ինչպես հոկտեմբերի 27-ին «Սնարք»-ին հայտնեցին Ստեփանակերտի գործադիր իշխանության վարչությունում, օրական դպրոց են հաճախում ավելի քան երկու հազար աշակերտներ: Նոյեմբերի մեկից նախատեսվում է սկսել պարապմունքները երաժշտական ուսումնարանում եւ արվեստի դպրոցում: ■

Բալայան. «Երեւանում պատերազմը չի զգացվում»

ԼՂՀ ԳԽ պատգամավոր Զորի Բալայանը հոկտեմբերի 27-ին Երեւանում լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ հայտարարել է, թե «պատերազմի մեջ են գտնվում այսօր ոչ միայն Ղարաբաղի 150 հազար հայերը, այլեւ թե Հայաստանի 4 միլիոն, թե ողջ աշխարհի 9 միլիոն հայությունը»: Նա նշել է նաեւ, թե «Հայաստանի մայրաքաղաքում պատերազմը բոլորովին չի զգացվում»: ■

ՀԱՑԸ ՀԱԿԱԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱ՞Ն ԲԱՐԻՔ

Հացի խնդիրը դարձել է մեր ամենօրյա զրույցների, վեճերի ու բամբասանքների առարկան: Նրա նկատմամբ ունեցած վերաբերմունքը, թվում է, ներկա պայմաններում պետք է որ ավելի «բարյացակամ» լինի: Սակայն...

Երեկ խմբագրություն այցելեցին մի խումբ քաղաքացիներ՝ վրդովված ու նաեւ զարմացած հացի նկատմամբ դրսեւորվող «քաղաքականությունից»՝ կառավարության, հացի գործարանների, հացի խանութների ու նաեւ հենց հաց գնողների: Նրանք իրենց հետ բերել էին այդ օրը ժամը 11-11.30-ի սահմաններում Բաղրամյան պողոտայի եւ Մարյանի փողոցի խաչմերուկում գտնվող հացի խանութից գնված հացի մի բոքոն, որը, ըստ նրանց վկայության, տարօրինակ ու զզվելի համ ու հոտ ուներ նման մկնդեղի հոտին. (մենք եւս համոզվեցինք դրանում, փորձելով այդ «հրաշքից»): Խանութի վարիչը այդ առթիվ նրանց հարցին պատասխանել է, թե մեկ է, հաջորդ անգամներին էլ նման հաց է մատակարարվելու, ու տարբերություն չկա՝ հիմա են գնել, թե հետո: Երբ նրանք փորձել են համոզել, որ այդ հացը ուտելու պիտանի չէ, վարիչը ճիշտ է, դժվարությամբ, բայց ի վերջո համոզվելով ասել է, որ իրոք դա ուտելու բան չէ, բայց դե վնասակար էլ չէ: Իսկ հետո ավելացրել է, թե իրենք էլ են այդ հացից տուն տանում: (Զարմանալի տրամաբանություն է, չէ՞: Կարծես թե նրանց համար հատուկ հաց պետք է թխվեր եւ ուղարկվեր, չնայած հանուն ճշմարտության պետք է ասել, որ մեկ է, նրանք իրենցը ջոկում են ստացված հացից): Հետաքրքիր է, եթե խանութի վարիչն ինքն էլ համոզված է, որ ստացված հացն ուտելու բան չէ, ինչո՞ւ է նա ընդունում այդպիսի հացը եւ առավել եւս, ինչո՞ւ է վաճառում: Իսկ մարդիկ, օրերով, ժամերով հերթում կանգնած սպասում են, թե երբ է հաց գալու, չնայած հայտնի չէ, հաց կտա՞ն արդյոք (խմբագրություն այցելածներից մեկը նկատեց, որ ինքը վերոհիշյալ «հրաշք» հացը գնել է նախորդ օրը առավոտյան ժամը 7.30-ից հերթ կանգնելով): Հանրապետությունում ալյուրի պաշարները խիստ սահմանափակ են, եւ ամեն մի քաղաքական ու տնտեսական փոքր ցնցում ավելի է սրում հացի խնդիրը: Նման պայմաններում ինչպե՞ս է պատահում, որ ալյուրն այնքան «լավ» է օգտագործվում, որ նրանից թխված հացն անհնար է ուտել՝ թունավորվելուց վախենալով:

Հարցը ուղղելով թիվ 3 հացի գործարանին ու հացամթերքների նախարարությանը, սպասելով նրանց պատասխանին եւ սանէպիդկայանի եզրակացությանը (ուր ենք հասել, որ սանէպիդկայանն արդեն հացի բաղադրությունն է կասկածի տակ առնելու), նշենք, որ նույն օրը տհաճ հոտն ու համը եղել են նաեւ 16-րդ թաղամասի «23 շենքի խանութ» անունով հայտնի հացի խանութի վաճառած հացերի մեջ: Ականատեսների վկայությամբ, մարդիկ հոգնատանջ հերթերի գնով ձեռք բերված հացը ետ են վերադարձրել խանութ: «Հացը ժողովրդական բարիք է» կարգախոսը իր ներկա էությամբ ընդունել է «հացը հակաժողովրդական բարիք է» տեսքը:

Իսկ դրան նպաստող շատ բաներ կան. հացի հերթերում գործող «բայֆայականությունը» (թաղի «տղերքը» տիպի խանութ ստացվող հացի առյուծի բաժինն են տնօրինում), հացի խանութների վաճառողների «հացի գաղտնարանները» խանութի զանազան ծակուծուկերում, եւ որ ամենացավալին է՝ ազգի բարոյական այլասերումը հացի հերթերում: Եւ չնայած պատասխանը համապատասխան կազմակերպություններն են տալու, սակայն պատասխանատվության ողջ ծանրությունը բոլորս ենք կրելու:

ԳԱԳԻԿ ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ

Սիլվա Մանուկյան. «Ջանում ենք ստեղծել օրինակելի գրադարան»

Երեք շաբաթ է Երեւանում է գտնվում Լոս Անջելեսի հանրային գրադարանի միջազգային լեզուների բաժնի տնօրեն, ԱՄՆ-ի գրադարանների ասոցիացիայի անդամ, հայ-ամերիկյան գրադարանների համախմբման հանձնախմբի ատենապետ, Սիլվա Մանուկյանը՝ Շահան Նաթալիի դուստրը: Նրա առաքելության նպատակն է ուսումնասիրել Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի ներկայիս գրադարանը եւ նրա հիմքի վրա ստեղծել նորը, որը համապատասխանի միջազգային չափանիշներին: Մանրամասնությունների համար տիկին Մանուկյանին հրավիրեցինք հարցազրույցի.

- Ինչպե՞ս եք մտադիր իրականացնել առաջադրված խնդիրները:

- Առանց լուրջ աջակցության դժվար կլինի կյանքի կոչել մեր մտահղացումները: Պարզվեց, կան մարդիկ, որ մտահոգված են այս գործով եւ պատրաստ են աջակցել: Այդպիսի բարերարներից է ամերիկահայ Անդրանիկ Անդրեասյանը, որը նվիրաբերել է մոտ 6 հազար կտորից բաղկացած շատ արժեքավոր անձնական գրադարանը: Դրանք դասագրքեր են, հայկական, ֆրանսիական, գերմանական եւ այլ երկրների պատմությանը, արվեստին վերաբերող հրատարակություններ, գեղարվեստական գրքեր: Իսկ շվեյցարացի Նշան Փափազյանը գրադարանին տրամադրել է 1 միլիոն դոլլար: Գումարը հնարավորություն է տվել կազմել ինչպես գրքանոցի ընդլայնման, այնպես էլ այն տեխնիկապես հագեցնելու հինգ տարվա ծրագիր:

- Բացի համակարգչային կարգի բարեփոխումներից, համալսարանի գրադարանը կունենա՞ արդյոք այլ առավելություններ:

- Մեր նպատակն է կազմակերպել մի այնպիսի գրադարան, որն օրինակ դառնա հանրապետությունում գործող մյուս նմանատիպ հիմնարկների համար: Նրա աշխատանքների հիմքում ընկած կլինեն ամերիկյան ոճն ու կազմակերպչական ձեւերը: Իսկ իրագործելու համար դիմել ենք ԱՄՆ-ի գրադարանների ասոցիացիային, որպեսզի նա ապահովի գրադարանավարով, եւ հավանաբար մեր խնդրանքը կբավարարվի:

- Տիկին Մանուկյան, դուք հայ-ամերիկյան գրադարանների համախմբման նորաստեղծ հանձնախմբի ատենապետն եք, ի՞նչ խնդիրներ ունի այդ կազմակերպությունը:

- Հանձնախմբի ուշադրությունն ուղղված է Հայաստանին, ուր գրադարանային գործը, խոստովանենք, մի քիչ այն չէ: Նախատեսում ենք այստեղ ստեղծել հայ գրադարանների ասոցիացիա, որի միջոցով հնարավոր կլինի կենտրոնացնել թե հանրային, թե բուհական, թե այլ կարգի, ասենք, զանգվածային կամ նեղ մասնագիտական գրադարանների աշխատանքները, ինչպես նաեւ կզբաղվենք աշխատակիցների պատրաստման եւ նրանց որակի բարձրացման խնդիրներով: Անշուշտ, ապագայում գործունեության ոլորտը կընդլայնվի, եւ հույս ունենք, որ ասոցիացիայի անդամներ կդառնան նաեւ աշխարհի տարբեր երկրների հայկական առանձնացված կամ այդպիսի բաժին ունեցող գրադարանները: Օրինակ, Լոս Անջելեսի հանրային գրադարանի միջազգային լեզուների բաժնում 10 այլ լեզուների կողքին իր ուրույն տեղն ունի հայերենի ենթաբաժինը, որը բազմաթիվ տարիների պատմություն ունի: Այսօր այն պետք է ավելի հարստացնել, բայց ինչպե՞ս, եթե ոչ իմ նշած ասոցիացիայի միջոցով: Համոզված եմ, որ փոխադարձ օգնությունից կշահի ընդհանուր գործը:

ՀԱՍՄԻԿ ՍԿՐՏՉՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԵՎ ՎԻՇՏԸ ԹԱԿԵՑ ԴՈՒՌԸ

Չափանիշը սեփական խիղճն է

«Հիշո՞ւմ ես պատերազմի մասին կինոնկարը, որտեղ Ֆրունզիկը խաղում է փոստատարի դերը: Հիշո՞ւմ ես, լինում էր պահ, երբ նա բարոյապես ի վիճակի չէր բաժանել «սեւ թղթերը», դառնալ գուժկան ու սկսում էր պատռել դրանք եւ ուտել: Ինձ երբեմն թվում է, որ հասել եմ այդ սահմանին: Հասկանո՞ւմ ես, թե ինչի մասին եմ խոսում»: Ես նրան հասկանում էի: Նրա մոտ գալիս էին արդեն «սեւ թուղթ» ստացած մարդիկ: Գալիս էին, որպեսզի զոհվածների թոշակ ձեւակերպեն: Սակայն հանդիպումը մարդկային վշտի հետ, որ փոխում էլ այն լինի, միշտ էլ ծանր է: Եվ մեր խոսակցությունն սկսվեց հենց այս ծայրից, որովհետեւ աշխատասենյակից թղթերը տեղելով դուրս եկավ արցունքոտ աչքերով մի կին, այդպես էլ ի վիճակի չլինելով հասկանալ, թե ի՞նչ թուղթ է բերելու: Նա շփոթվում էր, ասելիքը խառնում, ոչ մի կերպ չէր կարողանում բացատրել, ով ում եւ ինչու է ուղարկել: Տղամարդը ջանում էր անցնել նրա նյարդայնության, ցավի միջով, «գտնել ծայրը»: Չդիմանալով, կինը սեղանի վրայից խլեց թղթերը. «Ի՛նքն է մեղավոր: Ի՛նքն է մեղավոր: Ո՞վ էր նրան ստիպում զոռով գնալ «այնտեղ», որտեղից չեն վերադառնում: Երեք որբ թողեց եւ ինձ, որպեսզի այս թղթերը հավաքեմ»: Ես, որ կարծես թե ոչնչով մեղավոր չէի, կծկվեցի՝ ասես հարվածից: Տղամարդը եւս մի պահ քարացավ: Կինն ընդհատելով իր դառը մենախոսությունը, կարծես թե հավաքվեց եւ արագ ասաց. «Ներեցեք»:

Հետո, երբ կարծես թե ամեն ինչ պարզել էին, եւ կինը դուրս եկավ, նա ինձ ասաց Ֆրունզիկի՝ «սեւ թղթերի» վերաբերյալ բառերը: Մինչեւ ՀՀ պաշտպանության նախարարության այժմյան բաժնի ստեղծումը նա զբաղվում էր ազգային-ազատագրական պայքարում զոհվածների բարեգործական օգնությամբ:

- Անդրանիկ, խնդրում եմ համառոտ պատմել բաժնի ստեղծման նպատակի, դրա դերի, խնդիրների մասին:

- Բաժինն ստեղծվել է բոլոր տեսակի զինծառայողներին, պահեստայիններին, նրանց ընտանիքներին օգնություն ցույց տալու համար: Այժմ մենք հիմնականում զբաղված ենք այն փաստաթղթերի համակարգմամբ, որոնք այս չորս տարվա ընթացքում կուտակվել են զանազան տեսչություններում, սենյակներում եւ այլուր, այսինքն՝ ի մի հավաքելով այն ամենը, ինչ որ ընդհանուր ենթակայության բացակայության հետեւանքով բարձիթողի է եղել, որը եւ հանգեցրել է զգալի թափթփվածության: Վերջին երկու տարվա ընթացքում 106 մարդ ստացել է հաշմանդամության թոշակ: Ստուգման ժամանակ պարզվեց, որ նրանց որոշակի մասը դրա իրավունքը չի ունեցել, քանի որ նրանք մարտական գործողությունների ժամանակ չեն հաշմվել, պայմանականորեն ասած՝ ճակատային բնույթի չեն: Իհարկե, նրանք թոշակից կզրկվեն: Կամ մյուսը: Մի կին բերեց Ղարաբաղում զոհված ամուսնու թոշակի ձեւակերպման թղթեր: Հետո պարզվեց, որ ամուսինը ողջ ու առողջ է:

- Ինչպե՞ս եք վերաբերվելու նրանց հետ, օրինակ, այդ կնոջ, իր կեղծ զոհված ամուսնով: Չէ՞ որ նա քրեորեն պատժելի գործ է կատարել: Հավանաբար, նման «ճարպիկներին» պատժել է հարկավոր, որպեսզի մյուսների համար դա դաս լինի:

- Նրա դեմ արդեն գործ է հարուցվել: Առհասարակ մեզ ավելի շատ անհանգստացնում է հարցի ուրիշ կողմը: Այդ կինը եւ այլոք փաստաթղթեր են ներկայացրել, որոնք «հաստատում են» նրանց իրավունքները: Ուրեմն դարձյալ ինչ-որ տեղերում նստած են անօրինական տեղեկանքներ տվող անպատիվ մարդիկ, տեղական մարմինների ու կառույցների ներկայացուցիչներ: Դա է չարիքը: Դա է պետք արմատախիլ անել:

- Բացարձակ համաձայն եմ: Առավել եւս, որ այժմ, երբ հռչակվել է Հայաստանի սահմանները պաշտպանելիս զոհվածների ընտանիքներին 100 հազար ռուբլի միանվագ նպաստ տալու վերաբերյալ նախագահի հրամանագիրը, անպատիվ մարդիկ հավանաբար կփորձեն օգտվել դրանից:

- Հատկապես դրա համար էլ մենք մշակել ենք համակողմանի քարտ՝ խիստ որոշակի կառույցների կողմից տրվող առավելագույն-նվազագույն փաստաթղթերի թվարկմամբ:

- Բոլոր փաստաթղթերը հանձնելուց հետո ինչքա՞ն ժամանակում ընտանիքը կարող է ստանալ այդ օգնությունը եւ որտեղի՞ց:

- Այն դեռեւս օրենսդրաբար չի կիրառվում, բայց դա մեծ դժբախտություն չէ, որովհետեւ մինչ այդ մարդիկ կհասցնեն հավաքել բոլոր անհրաժեշտ փաստաթղթերը: Կա եւս մի նրբերանգ: Ենթադրվում է, որ ղարաբաղցիները նպաստ են ստանալու ոչ թե այստեղ, այլ Ղարաբաղում, քանի որ մենք ընդունում ենք ԼՂՀ-ի ինքնավարությունը: Դրա համար անհրաժեշտ է, որպեսզի ԼՂՀ ԳԽ-ն նույնպիսի որոշում ընդունի: Հետո էլ դա կազդի «սրանք այստեղ» արդեն ստանում են, իսկ «մենք այնտեղ» դեռ ոչ եւ նման այլ խոսակցություններից: Այնպես որ, ավելի լավ է՝ միաժամանակ:

- Ձեր փաստարկները ծանրակշիռ են հնչում, սակայն, ներեցեք, դրանցում որոշակի դաժանություն չկա՞ արդյոք. չէ՞ որ օգնություն ակնկալողների մեծ մասն արդեն այստեղ է: Նրանք հարկադրված են եղել թողնել իրենց բնակավայրերը:

- Դա դաժանություն չէ, այլ նպատակահարմարություն: Քանի դեռ փախստականները քիչ էին, մենք այստեղ նրանց սպասարկում էինք: Իսկ այժմ նրանք հոծ են դարձել: Ղարաբաղցիները չպետք է լքեն իրենց հայրենիքը: Ո՞ւմ են նրանք թողնում այն: Կրկնում եմ, դա դաժանություն չէ, այլ նպատակահարմարություն, որը թելադրում է դաժան իրականությունը: Իսկ թոշակ նշանակելով այստեղ, մենք դրանով իսկ խանգարում ենք նրանց հայրենի օջախ վերադառնալ: Ձեզ հանգստացնելու համար ասեմ, որ կանոնում նույնպես բացառություններ կլինեն: Նրանց, որոնք մի քանի օբյեկտիվ պատճառներով վերադառնալ չեն կարող, ծանր վիրավորված եւ այստեղի հիվանդանոցներում են պառկած, օգնություն կտրվի մեզ մոտ, ժամանակավոր բնակության վայրում:

- Անդրանիկ, չգիտեմ, այն, ինչ ուզում եմ հարցնել, մտնո՞ւմ է ձեր բաժնի իրավասության մեջ, թե ոչ, բայց այս թեման ինձ խորապես անհանգստացնում է: Թշնամու տարածքում մնացած պատանդները, գերիները, զոհվածների աճյունները: Որքան ինձ հայտնի է, այս կարգի հարցերը մինչեւ այժմ լուծվել են ինքնաբերաբար, մի խոսքով՝ ում բախտն ինչպես կբերի, որտեղ ինչ կհաջողվի: Բայց չէ՞ որ վաղուց կա համաշխարհային փորձը: Չնայած պատերազմը բարբարոսություն է, սակայն դրա որոշակի տեսանկյունների համար գոյություն ունեն քաղաքակիրթ լուծումներ: Կան Ժնեւյան կոնվենցիաներ, ներառված անձանց վերաբերող ինչ-որ կանոններ: Մենք եւ մեր հակառակորդն ունե՞նք արդյոք այդպիսի պետական կառույց: Կամ գոնե բանակցություններ վարվո՞ւմ են այդ առթիվ:

- Դա իրոք, պատերազմի ամենացավոտ թեմաներից է: Ի դեպ, կարող եմ ձեզ հանգստացնել: Մեզ մոտ, պաշտպանության նախարարությունում, այդպիսի ծառայություն արդեն ստեղծված է: Ճիշտ է, այն դեռեւս մեկ ամսական է, սակայն դա արդեն պետական կառույց է: Սկսել ենք տեղեկություններ հավաքելուց եւ վերլուծությունից: Հանուն ճշմարտության պետք է ասել, որ մենք զրոյից չենք սկսել: Եղել է նախաձեռնող խումբ, որը հասարակական կարգով զբաղվել է դրանով: Այդ մարդկանց մենք ծառայության ենք ընդունել:

- Ի՞նչ կարգի տեղեկություններ եք հավաքել: Ճի՞շտ է արդյոք, որ պատանդներն ու գերիները թե՛ մեզ եւ թե՛ նրանց մոտ պահվում են մասնավոր անձանց մոտ:

- Հիմնականում՝ այո: Ուրիշ ի՞նչ կերպ կարող էր լինել, եթե պետական կառույց չկա: Դրա համար էլ փոխանակությունները, որպես կանոն, կատարվել են հարազատների հետ: Այժմ մենք ամեն դեպքում ստեղծում ենք անհրաժեշտ կառուցվածք կամ տեղեկություններ հավաքում այն մասին, թե ով ում մոտ է պահվում: Եւ մեզ մոտ, եւ նրանց:

- Ի դեպ, ինչպե՞ս են վերաբերվում պատանդներին: Դարձյալ ե՛ւ մեզ մոտ, ե՛ւ նրանց:

- Տարբեր: Մարդուց եւ հանգամանքից է կախված: Դա պայմանավորվում է մի կողմից ներքին հույսով, թե իր հարազատն այնտեղ, գերության մեջ նույն բախտին կարժանանա: Մյուս կողմից, այն գիտակցությունը, որ պատերազմը պատերազմ է, զինվորական պարտքը՝ պարտք, եւ ոչ մի պարագայում մարդկային դեմքը չի կարելի կորցնել: Սակայն քիչ չեն նաեւ զազրելի վերաբերմունքի ձեւերը:

- Եկեք մինչեւ վերջ ազնիվ լինենք...

- Ես հասկանում եմ, դուք ուզում եք ասել, մերոնք էլ միշտ չէ, որ պարկեշտ են պահում իրենց: Ես դա չեմ ժխտում: Մարդ մնալը հեշտ չէ, երբ քեզ հարազատ հողից քշում են, երբ քո հարազատները զոհվել կամ գերության մեջ են: Հենց դրա համար էլ, երբ բոլոր մարդկանցից դժվար է պահանջել բոլոր պարագաներում լինել միշտ մարդասեր: Պետությունը պատերազմի հետ կապված բոլոր ֆունկցիաները իր վրա պետք է վերցնի, ամեն կարգի դրսեւորումներով հանդերձ: Ի դեպ, պատրաստ են ՀՀ պաշտպանության նախարարի երկու հրամանները, որոնցում ասվում է, որ ռազմագերիների եւ պատանդների հանդեպ անարգալից եւ ծաղրալի վերաբերմունքի դեպքում դրանում մեղավոր անձինք ենթակա են քրեական պատասխանատվության:

Մշակված են հատուկ քարտեր, որտեղ այդ կետերն էլ են մտցվել. այն լրացնում են բռնվածներին «հովանավորող» անձինք: Լրացվում է նաեւ գերիների եւ պատանդների մասին զինվորական իշխանություններին հայտնելու պարտավորության մասին կետը: Այդ ամենը ուղարկվել է բոլոր զինվորական ստորաբաժանումներին, ռազմական կազմավորումներին, հրամանատարներին ու պարետներին:

- Իսկ մյո՞ւս կողմը: Միակողմանիորեն հազիվ թե կարող ենք հաջողության հասնել: Մենք մարդասեր ենք լինելու, իսկ նրանք մնալու են բարբարո՞ս: Ունե՞նք արդյոք այդ առթիվ պայմանավորվածություն:

- Շատ կուզեի, որ նրանք էլ հասկանային նման միջոցառումների անհրաժեշտությունը: Այո, նրանց հետ կապ կա: Նրանք խոստացել են այդ ուղղությամբ աշխատել: Այստեղ հարցն ավելի շատ երաշխիքներին է վերաբերում:

Արդեն դիակներ ենք փոխանակել երկամսյա վաղեմությամբ: Ինքներդ եք հասկանում, որ ժամանակն իր գործն արել է, գաղտնիք չէ նաեւ, թե մեր հակառակորդներն ինչպես են վարվում դիակների հետ: Հարկ եղավ բավական մեծ աշխատանք կատարել մեր 12 զինվորների անձնավորությունը հաստատելու համար:

- Ներեցեք, ես դարձյալ անդրադառնում եմ «քաղաքակրթությանը», թեեւ ինձ սպանում է պատերազմի վերաբերյալ այդ բառն օգտագործելը: Սակայն ի՞նչ կարող եմ ասել, եթե դա գոնե ինչ-որ բանով մեկին կօգնի: Այսպես ուրեմն, քաղաքակիրթ աշխարհում զինվորականներն ունեն ապարանջաններ՝ անձնական տվյալներով, ընդհուպ մինչեւ արյան խումբը, կամ փաստաթղթեր...

- Այո, միայն թե՛ ոչ ապարանջաններ. դա կոչվում է պարկուճ: Մենք դրանք չենք ունեցել, բայց այժմ կունենանք: Անձնական տվյալներով պարկուճ:

- Իսկ դուք համոզվա՞ծ եք, որ «նրանք» թշնամությունից չեն ոչնչացնի այդ պարկուճները: Դա ես նրա համար եմ ասում, որ այդ կետը եւս պետք է մյուս կողմի հետ համաձայնեցվի՝ ներառնվածների եւ դիակների վերաբերյալ պայմանավորվածությունը մշակելիս:

- Ահա, տեսնո՞ւմ եք՝ ամեն ինչ դարձյալ դեմ է առնում երաշխիքին: Ամենահետաքրքիրն այն է, որ մեր հակառակորդները նույնպես այդ հարցերում հանդես են բերում լրիվ պատրաստակամություն քաղաքակիրթ աշխարհում ընդունված շրջանակներում գործելու համար: Մնում է հուսալ, որ դրանք միայն բառեր չեն:

Մեկնելուց առաջ ինձ զանգեց մի կին, որը պնդում էր, որ իր որդու դիակը իր որդունը չի եղել: Որ ինքը սխալվել է, որովհետեւ մարմինն անճանաչելի է եղել: Պահանջում էր գտնել իր տղային: Դա լսելն անհնարին էր: Ասես պատերազմի թատրոնում լինես: Դա վշտի այն աստիճանն էր, որը կոչվում է դժոխային: Ես չեմ կարողանում պատկերացնել այն ինքնատիրապետումը, որով Անդրանիկը խոսում էր նրա հետ: Իսկ որքան դառն ու դաժան խոսքեր, որքան կոպտություններ են լսում նաեւ այդ գործով զբաղվող նրա գործընկերները: Դա, իհարկե, գերմարդկային լարում է, ամենօրյա, ամենժամյա հանդիպում հարազատներին կորցրած, վշտից կքված մարդկանց հետ: «Թշնամուս էլ չեմ ցանկանա այստեղ աշխատել,- հրաժեշտին ասաց ինձ Անդրանիկը,- այս ամենից կարելի է խելագարվել, բայց...»: Սակայն հեռախոսը դարձյալ զանգում է, կրկին բացվում է դուռը՝ ներս թողնելով հերթական սգավոր կնոջը, նա ինձ նորից ասում է՝ «Ներիր», եւ դիմում այցելուին. «Նստեցեք, մայրիկ, ես ձեզ լսում եմ...»:

ԻԴԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ձեռնարկություններին կից կոոպերատիվներն ավելացնում են արտադրությունը

Հայաստանի Հանրապետության ԳԽ օրենքի համաձայն, մինչեւ 1992 թ. վերջը ձեռնարկություններին կից կոոպերատիվները պետք է դադարեցնեն իրենց գործունեությունը կամ վերակազմավորվեն: Չնայած դրան, նրանք շարունակում են գործել: Ինչպես «Նոյյան տապան» գործակալությանը հաղորդեցին պետական վիճակագրական վարչությունից, եթե առաջին եռամսյակում այդ կոոպերատիվներն արտադրել են 10,1 միլիոն ռուբլու ապրանք, ինչը կազմել է արդյունաբերական արտադրանքի ընդհանուր ծավալի 0,12 տոկոսը, ապա երկրորդ եռամսյակում այն աճել է ավելի քան 6,6 անգամ եւ կազմել ընդհանուր ծավալի 0,31 տոկոսը: Իսկ երրորդ եռամսյակում երկրորդ եռամսյակի հետ համեմատ կոոպերատիվների արտադրությունն աճել է եւս 64,4 միլիոն ռուբլով եւ արդեն այսօր կազմում է հանրապետության արդյունաբերական արտադրանքի 0,35 տոկոսը: ■

Su-25-ը արտադրվում է Թբիլիսիում

Ինչպես «Նեգա» գործակալությանը հաղորդեցին հավաստի աղբյուրներից, Թբիլիսիի ավիացիոն գործարանն արտադրում է ռազմական Su-25 գրոհային օդանավեր: Նույն աղբյուրները հերքեցին Ռուսաստանում հրապարակված հաղորդագրությունը, թե գործարանում արտադրվում են նաեւ Su-27 գրոհայիններ:

Ռուսաստանից մատակարարումների դադարեցման պատճառով գործարանը միջին հաշվով ամսական արտադրում է մեկ օդանավ, որի ինքնարժեքը մոտ 100 միլիոն ռուբլի է: Արտադրված օդանավերը համալրում են միայն Վրաստանի ռազմաօդային ուժերի ստորաբաժանումները: Դրանք չեն օգտագործվել ԱՊՀ թեժ կետերում: Դիմիտրովի անվան ավիացիոն գործարանը (այսպես էր այն կոչվում դեռ խորհրդային ժամանակ) գործում է սկսած 1943 թ., Տագանրոգից Թբիլիսի տեղափոխվելուց հետո: Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ գործարանն արտադրում էր « k», իսկ ավելի ուշ «MiG-21» մակնիշի օդանավեր, որ խորհրդային համակարգի ժամանակ արտահանվում էր այլ երկրներ, մասնավորապես Ֆինլանդիա, Կուբա եւ Հնդկաստան: ■

Վրաց գեներալը մեղադրում է Ռուսաստանին

Գեներալ Գեորգի Կարկարաշվիլին, որն աբխազական Գանթիադի եւ Լեսելիձե ավանների պաշտպանության ժամանակ վրացական զորքերի հրամանատարն էր, հայտարարել է, թե «Ռուսաստանն Աբխազիայում չհայտարարված պատերազմ է վարում Վրաստանի դեմ»: Երեկ «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում նա նշել է, թե աբխազների կողմից կռվում են Ռուսաստանի քաղաքացիներ (նկատի ունի Հյուսիսային Կովկասի կամավորներին), իսկ աբխազները, «եթե նույնիսկ մասնակցում են ռազմական գործողություններին, ապա 3-4-րդ էշելոններում»:

Աբխազները հոկտեմբերի սկզբին գրավել են Գանթիադին, Լեսելիձեն, ինչպես նաեւ Գագրան: Թբիլիսիի իշխանությունները հայտարարում են, թե միայն այդ բնակավայրերի ազատագրումից հետո հնարավոր կլինի վերսկսել Աբխազիայում իրադրության կարգավորման մասին բանակցությունները:

Վիրավորվելուց հետո Թբիլիսիում գտնվող Գ. Կարկարաշվիլին համոզվածությամբ հայտարարել է, թե վրաց եւ աբխազ ժողովուրդները կարող էին խաղաղություն հաստատել, եթե չմիջամտեր «երրորդ կողմը»: Եթե աբխազները դա հասկանան, պատերազմը կդադարի», նշել է նա: ■

digitised by A.R.A.R.@

Ընտրություն կատարելու ժամանակը

Ղարաբաղյան պատերազմի մասին արդեն այնքան է խոսվել ու գրվել, որ թվում է, ինչ էլ ասենք, կրկնություն է լինելու: Ամեն դեպքում մի բան պարզ է՝ եկել է հստակություններ մտցնելու ժամանակը: Իսկապես, թվում է, թե երբեք հայ ժողովրդի եւ հայկական պետականության շահերն այնքան ակնհայտորեն չեն հակադրվել միմյանց, որքան այս դեպքում: Մի կողմից ակնհայտ է, որ հայ ժողովրդի շահերը միանշանակ կերպով թելադրում են ուժերի գերլարումով պահպանել պատմական հայրենիքի դեռեւս հայաբնակ եւ նույնիսկ վարչա-քաղաքական ամբողջություն ներկայացնող հատվածը, մյուս կողմից կարող է թվալ, թե հայկական անկախ պետականության ծնունդը կանգնող բոլոր պարանները անցնում են Ղարաբաղով, եւ վերջինս «սառը» դատողությամբ պետք է արժանանա զոհյալ հանգույցի ճակատագրին:

Ժամանակին, երբ դրված էր Լեռնային Ղարաբաղի՝ Ադրբեջանի կազմից դուրս գալու եւ Հայաստանին միանալու հարցը, ծնոֆից բաց թողնվեցին փոխզիջման բոլոր հնարավորությունները: Կամուրջներն այրվեցին: Դեկտեմբերի 1-ի հայտնի որոշմամբ Լեռնային Ղարաբաղը հայտարարվեց Հայաստանի անբաժանելի մաս: Բայց սա եղք էր միայն ուժեղների համար եւ ինչ-որ արժեք կունենար միայն այն դեպքում, երբ դրան հաջորդեին վճռական քայլեր: Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից առաջ Գերմանիան հայտարարեց, որ Չեխոսլովակիայի հյուսիսային մասում գերմանացիները մեծամասնություն են եւ ցանկանում են միանալ Գերմանիային. դրան հաջորդեց Սիլեզիա մարզի գրավումը՝ հեշտ եւ արագ: Բայց ի սկզբանե պարզ էր, որ մենք Գերմանիա չենք, ուստի դեկտեմբերի 1-ի որոշումն այդպես էլ թղթի վրա մնաց, որովհետեւ դրան հաջորդած ցանկացած լուրջ քայլ բացելու էր պատերազմի դռները: Այդպես թե այնպես պատերազմ լինելու էր, եւ սա գիտեին բոլորը: Հարցն այն էր, թե ո՞ւմ միջեւ է լինելու պատերազմը:

1991 թ. Ղարաբաղն իրեն հռչակեց անկախ հանրապետություն: Սա նույնպես եղք էր, բայց միայն այն դեպքում, երբ Հայաստանը, որպես անկախ պետություն, պետականորեն սատար կանգներ նորաստեղծ հանրապետությանը: Եւ երբ նույնիսկ ընդունենք, որ ԼՂՀ-ի հռչակումը զուտ քաղաքական խաղ էր, ապա թվում է, գոնե ձեւական կողմն ապահովելու համար ԼՂՀ իշխանությունները պետք է դիմեին Հայաստանին՝ խնդրելով չեղյալ հայտարարել դեկտեմբերի 1-ի որոշումը: Սա նույնպես քաղաքական ինչ-ինչ նկատառումներով չարվեց, եւ այժմ ստեղծվել է մի իրավիճակ, երբ Ղարաբաղն իրավաբանորեն փորձում է անկախանալ ե՛ւ Հայաստանից (որի անբաժանելի մասն է վերջինիս որոշման համաձայն), եւ Ադրբեջանից (որի անբաժանելի մասն է վերջինիս սահմանադրության համաձայն):

Դարձյալ ամեն ինչ հասկանալի կլիներ, եթե այս հակասությունը գոյություն ունենար միայն ընդունված որոշումներում եւ չանդրադառնար իրականության վրա: Բայց այդպե՞ս է արդյոք: Գոյություն ունեն երկու հայկական պետություններ, որոնցից մեկը պատերազմի մեջ է, մյուսը բավարարվում է միայն առաջինին օգնելով: Պատերազմն օրեցօր ավելի ու ավելի մեծ ծավալներ է ընդգրկում՝ օգտագործվում են ավելի ժամանակակից ու կատարյալ զինատեսակներ, եւ պատերազմը որպես Ղարաբաղ–Ադրբեջան հակամարտություն ներկայացնելը հազիվ թե Հայաստանին զերծ պահի դրանից: Առյեցուցիչ թմբիրի մեջ գտնվող Երեւանը փաստորեն հեռու է պատերազմից միայն այնքան ժամանակ, քանի դեռ Ադրբեջանը Ղարաբաղի դեմ պատերազմում չի կիրառում գերհեռահար հրանոթներ: Իսկ պատերազմի մակարդակի անընդհատ բարձրացումը վկայում է, որ այդ օրը կարող է այնքան էլ հեռու չլինել:

Պատրա՞ստ է Հայաստանը դրան: Հազիվ թե: Այնուամենայնիվ Հայաստանի իշխանությունները գիտակցում են, որ ինչ-որ բան պետք է անել: Արվո՞ւմ է ինչ-որ բան: Փորձենք հասկանալ:

Զանգվածային լրատվության միջոցներով թմբկահարվում է Գոբլի ծրագիրը, համաձայն որի Լեռնային Ղարաբաղի կենտրոնական մասը Լաչինի շրջանի մի մասի հետ միացվում է Հայաստանին, փոխարենը Ադրբեջանին է միանում Մեղրու շրջանը: Իհարկե, ծրագիրը պաշտոնապես չի առաջարկվել ոչ Հայաստանին, ոչ Ադրբեջանին: Ինչպե՞ս էր այն իրականացվելու: Մի կողմից ադրբեջանական բանակը նվաճելու էր Ղարաբաղի հյուսիսն ու հարավը, մյուս կողմից՝ Ղարաբաղի ինքնապաշտպանական ուժերը՝ բացելու էին Լաչինի միջանցքը՝ երկու դեպքում էլ լուրջ պատերազմի եւ իսկական դիմադրության պատրանք ստեղծելով: Այնուհետեւ «դիրքային մարտերի» եւ «կրակակետերի լռեցման» անվան տակ կլորացվելու էին սահմանները:

Ղարաբաղում ուժերի մոտավոր հավասարակշռություն ստեղծելուց հետո, բնականաբար, առաջ էր քաշվելու Նախիջեւանի ապաշրջափակման խնդիրը, եւ մարտական գործողությունների էպիկենտրոնը տեղափոխվելու էր Մեղրի... Բայց սա խնդրի միայն «տեխնիկական» կողմն է: Չէ՞ որ ժողովուրդը կարող է եւ չհամաձայնել տարածքների փոխանակմանը: Այդ դեպքում պետք էր նախ ստեղծել սահմանների անպաշտպանվածության պատրանք (զիջել որեւէ տարածք եւ մի փոքր աղմկելուց հետո արագ մոռանալ այդ մասին՝ ամբողջ մեղքը բարդելով «միջազգային հանրության» անտարբերության վրա): Այնուհետեւ պետք էր մարել ժողովրդի քաղաքական ակտիվությունն ու հայրենասիրությունը (ամենահին ու փորձված ուղիներից մեկը տնտեսական դժվարություններն են, իսկ մաֆիայի առկայության դեպքում այդ դժվարությունները դառնում են միանգամայն կառավարելի): Հաջորդ քայլը՝ ապացուցել, որ Իրանի հետ սահման ունենալը Հայաստանի համար էական չի կարող լինել (Մեղրու կամուրջը զուտ սիմվոլիկ նշանակություն ունի, իսկ Իրանը Հայաստանին կապող երկաթուղին անցնում է Նախիջեւանի տարածքով): Իրան–Հայաստան գազամուղի հեռանկարն, իրոք, լուրջ փաստարկ է, բայց Թուրքմենստանը՝ Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի միջեւ ընդհանուր սահմանի ձեռքբերման շահագրգիռներից մեկը, շարունակում է Հայաստանին անխափան կերպով գազ մատակարարել, դրանով իսկ կողմնակի կերպով Հայաստանի համար թուլացնելով հայ-իրանական սահմանի նշանակությունը:

Իսկ Ղարաբա՞ղը: Ղարաբաղն ի վերջո պետք է գիտակցի, որ վերջին հաշվով Ադրբեջանի դեմ մենմենակ է մնալու, որովհետեւ ոչինչ չի ստիպի Հայաստանին պատերազմի մեջ մտնել: Եւ եթե Հայաստանն իսկապես մտադիր է դառնալ անկախ պետություն ու շրջանում որոշակի կշիռ ստանալ, այլ ոչ թե իր տեղը գրավել երրորդ աշխարհի հար եւ նման փոքրիկ պետությունների շարքում, ապա Ղարաբաղն իսկապես կարող է դառնալ քավության նոխազ, որի վրա էլ կբարդվեն Հայաստանի բոլոր դժվարությունները:

Սա հնարավոր տարբերակներից մեկն է: Կա նաեւ երկրորդը՝ Ղարաբաղը թողնել Ադրբեջանի կազմում, տալով որեւէ ինքնավար կարգավիճակ (ինչպիսին՝ էական չէ), այնուհետեւ Հայաստան–Ադրբեջան անմիջական բանակցությունների միջոցով հասնել խաղաղության՝ միաժամանակ «միջոցներ ձեռնարկելով», որպեսզի զորացվի Ղարաբաղի ինքնապաշտպանությունը, դրանով իսկ ապահովելով «Ադրբեջանի քաղաքացի ղարաբաղցու իր հողում ապրելու իրավունքը» *(Ա. Բլեյան)*: Մի կողմ թողնենք այն, որ նման տարբերակը հակասում է ե՛ւ Ղարաբաղը Հայաստանի անբաժանելի մաս հայտարարելու, եւ Լեռնային Ղարաբաղը անկախ հանրապետություն հռչակելու որոշումներին: Նման սկզբունքային որոշում ընդունելու դեպքում հնարավոր կլիներ համարձակություն գտնել եւ հրաժարվել դեկտեմբերի 1-ի որոշումից: Բանն այն է, որ նման տարբերակը Ղարաբաղին պարզապես դանդաղ մահվան է դատապարտում: Վերջին հաշվով, Ղարաբաղի մոտ կեսն այսօր հիմնահատակ ավերված է, եւ Ղարաբաղն իր ուժերով չի կարող վերականգնել այն: Իհարկե, Ադրբեջանն ամենայն սիրով կհամաձայնի, որ Հայաստանը Ղարաբաղում վերականգնողական աշխատանքներ կատարի, հստակ գիտակցելով, որ ցանկացած կարգավիճակով Ադրբեջանի կազմում գտնվող Ղարաբաղում ի վերջո բնակվելու են Ադրբեջանի՝ այս անգամ արդեն ադրբեջանցի քաղաքացիները:

Բացի այդ էլ, հազիվ թե նման տարբերակով վերականգնված խաղաղությունը Հայաստանին որեւէ օգուտ տա, եթե վերջինս իսկապես փորձի զորացնել Ղարաբաղի ինքնապաշտպանությունը: Եւ նույնիսկ այս տարբերակն ավելի լավ է, քան ոչինչ չձեռնարկելը, որովհետեւ այս դեպքում գոնե իրավիճակը կհստակեցվեր:

Կա նաեւ մեկ այլ տարբերակ: Շտապ կերպով ստեղծել կանոնավոր բանակ եւ Ադրբեջանից տարածքներ գրավել՝ հետագայում խաղաղ բանակցությունների ժամանակ Ղարաբաղի դիմաց Ադրբեջանին զիջելու նպատակով: Այս տարբերակը, սակայն, պահանջում է կենտրոնացված, ուժեղ իշխանություն, ուժերի գերլարում եւ քաղաքական որոշակի ինքնուրույնություն:

Բոլոր դեպքերում ժամանակն է հնարավոր բազմաթիվ տարբերակներից ընտրություն կատարել (եթե արդեն կատարված չէ): Վերջին հաշվով ղարաբաղյան պատերազմում այսօր ամենաահավորն անորոշությունն է, վերապահումներով պատերազմը, եւ, որպես արդյունք, ժողովրդի մեջ սեփական անզորության եւ անլիարժեքության բարդույթի խորացումը: Եթե պետությունը չի ուզում պայքարել, ապա պետք է գոնե պարտվել հաշվեկշռված, որովհետեւ հաշվեկշռված պարտությունն արդեն պարտություն է միայն կիսով չափ: Այսպես թե այնպես, պարտվելու ուղիները բազմազան են: Հաղթելու ուղին է, որ միակն է՝ զենքով պաշտպանել հայրենի հողը, որովհետեւ փորձը ցույց է տալիս, որ մնացած բոլոր ասպարեզներում շարունակ պարտություններ ենք կրում: Ժամանակն է ընտրություն կատարել՝ դեպի հաղթանա՞կ ենք գնում, թե դեպի պարտություն: Եթե սա որոշեցինք, մնացածը, ինչպես ասում են, «տեխնիկայի խնդիր է»:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Իրանական «Քեյհան», «Ջոմհուրիե Էսլամի» եւ «Աբրար» թերթերի սեպտեմբերի 25-ից հոկտեմբերի 10-ը համարների տեսություն

◆ Իրանի ու Աֆղանստանի նախագահների միջեւ տեղի են ունեցել բանակցություններ՝ Աֆղանստանում խաղաղության ու անվտանգության վերականգնման համար:

Հանդիպման ժամանակ Իրանի Իսլամական Հանրապետության նախագահ Հաշեմի Ռաֆսանջանին նշել է. *«Մենք ջանում ենք օգնել աֆղան ժողովրդին այդ երկիրը բերել նորմալ վիճակի եւ Իրանում ու Պակիստանում բնակվող փախստականներին վերադարձնել իրենց հայրենիք»:* Կողմերը համաձայնեցին բազմաբնույթ հարաբերություններ ունենալ:

◆ Աֆղանստանի ժամանակավոր նախագահը Պակիստան կատարած իր երկօրյա պաշտոնական այցի վերջում ասաց. *«Ղազի Ահմադը իմ բարեկամն է եղել եւ ամոթ է, որ այս անձը փոխանակ խաղաղության ստեղծմանը օգնելու, օժանդակում է Աֆղանստանում պատերազմ ստեղծելուն»:*

◆ Աբու-Մուսա կղզու խնդիրը քննարկելու համար Իրանի եւ Արաբական Միացյալ Էմիրությունների միջեւ բանակցություններն սկսվել են:

ԱՄՆ-ի արտգործնախարարության խոսնակը հերքել է այն փաստը, որ ԱՄՆ-ի փոխարտգործնախարար Էդուարդ Ջերեջյանը Աբու Մուսա, Մեծ Թոնբ եւ Փոքր Թոնբ կղզիների վերաբերյալ հայտնել է, թե Իրանը պետք է ազատի այդ կղզիները:

◆ Թուրքիայի զինված ուժերի շտաբի պետն իր խոսքում նշել է, որ Թուրքիային ռազմական հեղաշրջում չի սպառնում:

◆ *Դոկտոր Վելայաթի.* Իրանի արտաքին քաղաքականությունը բոլորովին չի փոխվել, իսկ ԱՄՆ-ի հետ բանակցությունը կհարթի անցյալ արգելքները:

◆ Երկու երկրների միջեւ փոխըմբռնման չորս համաձայնագիր է ստորագրվել տեխնիկական, մշակութային, տնտեսական եւ քաղաքական բնագավառներում: Իրանի ու Աֆղանստանի միջեւ հարաբերություններն ընդլայնվում են:

◆ Պակիստանի նախագահ Ղոլամ Էսհակ Խանը ցանկություն ունի նախկին Խորհրդային Միության մահմեդաբնակ հանրապետությունների, Պակիստանի, Թուրքիայի եւ Իրանի միջեւ միացյալ շուկա ստեղծել:

◆ Հեքմաթյարն սպառնացել է Քաբուլի շրջակայքում վերսկսել կոնֆլիկտը:

◆ Թեհրանն ընտրվեց Կասպից ծովի ափամերձ երկրների համագործակցության կազմակերպության նստավայր: Կազմակերպության նպատակը Կասպից ծովի ափամերձ երկրների կարեւոր եւ գլխավոր հիմնահարցի ըմբռնումն է եւ դրանց կարեւոր դերի շեշտումը այդ երկրների միջեւ տարբեր բնագավառներում համագործակցության համար:

◆ Թուրքիայի տնտեսական գծով պետնախարար Մոհամմադ Բաթալին Իրան կատարած 5-օրյա այցելության վերջում ասաց. *«Իրանի եւ Թուրքիայի միջեւ Պարսից ծոցի եւ Միջին Ասիայի շրջաններում մրցակցության մասին լուրերը բոլորովին անհիմն են»:*

◆ Ջանքեր Թեհրանի ժողովում Կասպից ծովի ափամերձ երկրների միջեւ քաղաքական եւ տնտեսական համագործակցություն ստեղծելու համար: Իրանական լրատվական մարմինները հայտնում են, որ Թեհրանի ժողովը, արտգործնախարար Ալի Աքբար Վելայաթիի խոսքերով սկսվել է հոկտեմբերի սկզբին: Ժողովի ընթացքում պետք է քննարկվեր եւ հաստատվեր կազմակերպության կանոնադրությունը: Թեհրանյան այս ժողովին, որը տեւել է 2 օր, մասնակցել են կազմակերպության անդամներ Ղազախստանը, Թուրքմենստանը, Ռուսաստանը, Ադրբեջանը եւ Իրանը:

◆ Թուրքիայի ներքին գործերի նախարարը խոստացել է, որ Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեմ խմբավորումներին գործունեության թույլտվություն չի տա:

◆ Լոնդոնում Իրանի Իսլամական Հանրապետության տեղեկատվական ծառայությունը հայտնում է, որ նավթարդյունաբերության ընդլայնումը Ադրբեջանի կառավարության կարեւոր քաղաքական ուղղություններից է, եւ այս երկրի ղեկավարները հույսով են, որ խորհրդային կարգերի ժամանակ այն նման ուշադրության չէր արժանանում, սակայն այժմ կարող է դառնալ Ադրբեջանի տնտեսության վերածննդի եւ բարգավաճման շարժառիթը:

◆ Աֆղանստանի Իսլամական Հանրապետության տեղեկատվական ծառայությունը հայտնում է, որ հանրապետության իսլամական կուսակցության առաջնորդ Գոլբեդին Հեքմաթյարը նախազգուշացրել է, որ եթե կառավարական ուժերը չդադարեցնեն իր անձնակազմի վրա հարձակումը, ապա ինքը հարձակում կսկսի Քաբուլի օդանավակայանի վրա:

◆ Հեքմաթյարի ղեկավարած իսլամական կուսակցությունը հայտարարել է, որ եթե Բորհան Էդ-Դին Ռաբբանիի ժամանակավոր իշխանությունն ընդունի այս կուսակցության պայմանները, ապա պատրաստ է հրաժարվել կառավարությունում իր ձայնից: ■

Ալժիրը խստացնում է պայքարն արմատականների դեմ

Հոկտեմբերի 22-ին տարբեր ռադիոկայաններ հաղորդեցին, որ Ալժիրի բանակն իսլամական խմբավորումների դեմ պայքարելու նպատակով ղեկավարել է մի գործողություն, որի ընթացքում ձերբակալվել են շուրջ 40 ծայրահեղականներ, որը կազմում է այդ տարրերի դեմ մղված արշավի մի մասը:

Այս առնչությամբ անհայտ ժամկետով փակվեց ալժիրյան անկախ «Օրգերվատոր» շաբաթահանդեսը, որը հարցազրույց էր անցկացրել իսլամ մի ակտիվիստ աղջկա հետ, որը հայտարարել էր, թե ինքը պատկանում է Իսլամական փրկության Իսլամական ճակատին: Այն հարցին, թե ինչ կարծիք ունի արմատականների կատարած բռնությունների մասին, աղջիկը պատասխանել է, «Այո, մենք կոչ ենք անում այդ բռնությանը, որն իսլամի մեջ անվանում ենք ջիհադ»:

Նա ավելացրել է նաեւ, թե ինքը չի ընդունում ժողովրդավարությունը: Ալժիրի մշակույթի նախարարությունն այդ առիթով հրապարակել մի հայտարարություն, որում ասվում է, թե այդ հարցազրույցը քաջալերում է բռնությունը եւ ահաբեկչությունը:

Մյուս կողմից, Ալժիրի նախագահ Ալի Քաֆին իր քաղաքացիներին կոչ արեց կանգնել կառավարության կողքին՝ ընդդեմ ուժային մեթոդների եւ ահաբեկչության: Ա. Քաֆին, որը նախագահ Մ. Բուդիաֆի սպանությունից հետո հուլիսին դարձել էր Ալժիրի նախագահ, ասաց. «Անհրաժեշտ է երկրում անվտանգություն եւ կայունություն հաստատել, եթե ուզում ենք շարունակել ժողովրդավարության գործընթացը»: ■

digitised by A.R.A.R.@

Հարյուրից ավելի տարի առաջ Դոստոևսկին պայծառատեսորեն

նին իր հավեսվորություններից մե- կում նկատում.

բնորոշեց «անկախ» հայտարար-

դար, քանի որ նա նաև... «մերոնց

գործողության մեջ:

digitised by A.R.A.R.@

1990 թվականի օգոստոսի 2-ին իր տանկերը Քուվեյթ մտցնելով, Սադդամ Հուսեյնը գործի դրեց մի իսկական դանդաղ գործողության ռումբ: Իրաքի զորքերը ԱՄՆ-ի եւ նրա դաշնակիցների ռազմական ուժերով դուրս շպրտվեցին Քուվեյթից, բայց սահմանների

ԲԱԼԿԱՆՆԵՐ ՊԱՐՍԻՑ ԾՈՑՈՒՄ

Շրջանում սահմանների խնդիրը կարող է փլուզել Օսմանյան Կայսրության անկումից հետո ստեղծված կառույցը

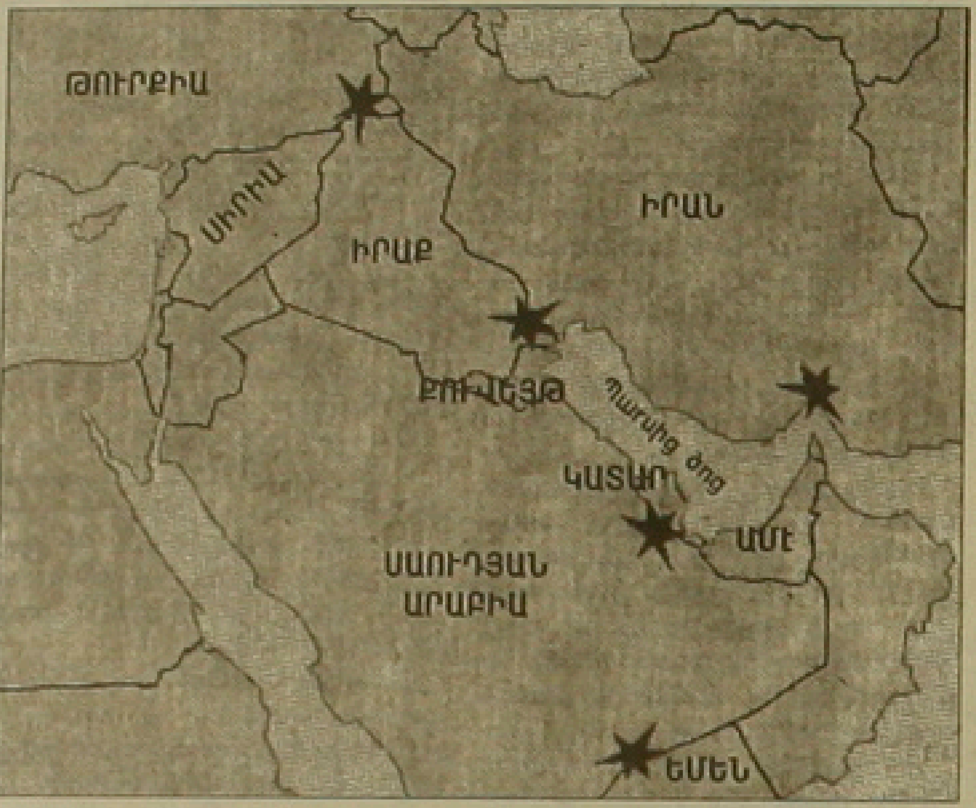

հարցը բաց է մնում ամբողջ Պարսից ծոցում եւ շրջակա տարածքում: Միջին Արեւելքի, ինչպես նաեւ Բալկանների ներկայիս սահմանները գծվեցին առաջին աշխարհամարտից հետո, մեծ տերությունների միմյանց հակասող շահերի համաձայն: Ավստրո-հունգարական եւ Օսմանյան կայսրությունների անկումն առաջացրեց այնպիսի ցնցում, որի հետեւանքները դեռ այսօր էլ զգացվում են: Մի քանի ամիս է, ինչ միջինարեւելյան խախուտ կառույցի ճաքերը խորանում են: Նշենք հիմնական թեժ կետերը:

Քրդստան. Քրդերը մոտ 20 միլիոն են. 10 միլիոնը՝ Թուրքիայում, 4 միլիոնը՝ Իրաքում, 5 միլիոնը՝ Իրանում եւ 1 միլիոնը՝ Սիրիայում, չհաշված ԱՊՀ երկրներում ապրողներին: Սադդամ Հուսեյնին թուլացնելու նպատակով ԱՄՆ-ը իր դաշնակիցների հետ քրդական շարժումներին թույլ տվեց Իրաքի հյուսիսում ստեղծել փաստացի ինքնիշխանության գոտի: Քրդական խորհրդարանի եւ յուրօրինակ գործադիր իշխանության գոյությունը մտահոգում է Իրանին եւ Թուրքիային: Վերջինս, շարունակելով տեղային պատերազմը Քրդստանի ապստամբական կուսակցության մարտիկների դեմ, ներկա պահին դաշինք է կնքել քրդական ուրիշ կազմավորումների՝ Ջալալ Թալաբանիի Քրդստանի հայրենասիրական միության եւ Մասուդ Բարզանիի Քրդստանի ժողովրդավարական կուսակցության հետ:

Իրականում Անկարան լսել անգամ չի ուզում քրդական պետության ստեղծման մասին: Փոխարենը անդադար կրկնում է, որ Իրաքի հյուսիսում գտնվող եւ նավթով հարուստ Մոսուլի նահանգը ժամանակին կցված է եղել Բարձր Դռան տիրույթներին: Կասկած չկա, որ Իրաքի մասնատման դեպքում թուրքերը կփորձեն իրենց վերահսկողության տակ առնել այդ գոտին:

Հարավային Իրաք. Իրանը ինքն էլ լինելով բազմազգ երկիր, որտեղ պարսիկները կազմում են բնակչության հազիվ կեսը, առայժմ արտահայտվում է Իրաքի միասնականության օգտին: Իրաքի հարավում շիա ապստամբներին նրա տրամադրած օգնությունը մնում է «բանական» մակարդակի վրա: Բայց եթե Իրաքի տարածքային ամբողջականությունը վերանար, ապա Թեհրանն, անկասկած, կհրաժարվեր այդ ստատուս քվոյից եւ կփորձեր տիրել Բասրայի նավթաբեր շրջանին, թեեւ դրա հետեւանքով Իրանում կարող էր աճել արաբ բնակչության տեսակարար կշիռը՝ ի վնաս պարսիկների: Ծոցի բոլոր երկրները, ունենալով սուննի իշխանություն, վատ աչքով են նայում դաշնակիցների կողմից շիաների օդային պաշտպանությանը: Նրանք երկյուղ ունեն, որ այդ միջոցառումը կարող է Իրաքի մասնատում սերմանել:

Իրաք եւ Քուվեյթ. Նուրի Սաիդից մինչեւ Սադդամ Հուսեյն Բաղդադը երբեք իրականում չի ընդունել Քուվեյթի էմիրության գոյությունը: ՄԱԿ-ի հանձնախմբերից մեկը վերջերս գծեց երկու երկրների սահմանագիծը: Դրա համաձայն Իրաքը զրկվում է որոշակի թվով նավթահորերից եւ (որ ավելի լուրջ է) կարող է զրկվել իր միակ ծովային նավահանգիստ՝ Ում Քասր ազատորեն մուտք գործելու իրավունքից: Իրաքի կառավարություններից ոչ մեկը երբեք չի համակերպվի այդ իրավիճակին: Ում Քասրը այսպիսով դառնում է յուրօրինակ Դանցիգի միջանցք, ապագա պատերազմի իսկական շարժառիթ:

Իրան եւ Միացյալ Արաբական Էմիրություններ. 1971 թվականից Էմիրությունների եւ Իրանի համատեղ կառավարմանն էր հանձնվել Աբու Մուսա կղզին, որը գտնվում է Որմզդի նեղուցի մուտքի մոտ: Վերջերս Թեհրանն անսպասելիորեն խախտեց այդ համաձայնագիրը: Ամբողջ արաբական աշխարհը համախմբվել է Ծոցի նկատմամբ Իրանի նկրտումները դատապարտելու համար:

Կատար եւ Սաուդյան Արաբիա. Սեպտեմբերի վերջերին սահմանային լուրջ միջադեպեր ծագեցին այս երկու երկրների միջեւ: Որոշ վերապահումներով կարելի է ասել, որ Կատարի եւ Սաուդյան Արաբիայի հարաբերությունները նման են Քուվեյթի եւ Իրաքի հարաբերություններին:

Սաուդյան Արաբիա եւ Եմեն. Էլ-Ռիադը պահանջում է Եմենին պատկանող որոշ տարածքներ՝ Մարեբի, Ջաուֆի, Հադրամաուտի շրջանները: Միավորված եւ 10 միլիոն բնակչություն ունեցող Եմենն իր հերթին գտնում է, որ իրեն են պատկանում 1934 թ. Իբն Սաուդին հանձնված Ասիրի նահանգը, ինչպես նաեւ Նաջրանը եւ Ջիզանը: Մշտապես պատահում են զինված միջադեպեր: Սաուդյան Արաբիան այն կարծիքին է, թե միավորված Եմենը վտանգավոր է իր համար:

Հիշյալ բարդություններին պետք է ավելացնել Եմենի եւ Օմանի տարաձայնությունները, որ արդեն սկզբունքորեն կարգավորված են, Կատարի եւ Բահրեյնի վեճը, ինչպես նաեւ Իրանի թրքախոս Ադրբեջանի (Ատրպատական) խնդիրը: Պարսից ծոցի շրջանը նման է խախուտ կառույցի, ինչպես Բալկանները: Էներգիայի մատակարարման տեսակետից այդ շրջանի ռազմավարական կարեւորությունն այսօրվա դրությամբ դրա կայունության թերեւս միակ գրավականն է:

«Le Point», 23 հոկտեմբերի

Արյունոտ ուիքենդ

RFI կայանը հաղորդում է, որ շաբաթ եւ կիրակի օրերին Տաջիկստանի մայրաքաղաք Դուշանբեում մարտական գործողությունների ընթացքում զոհվել է 600 մարդ:

Կրկին ռմբակոծություններ Իսրայելի հարավում

RFI կայանի հաղորդագրության համաձայն, իսրայելյան օդուժը ռմբակոծել է Լիբանանի հարավում տեղակայված «Հըզբոլլահ» իրանամետ կուսակցության ռազմական հենակետերը, ի պատասխան այն ահաբեկչական գործողությունների, որին զոհ էին գնացել վեց իսրայելցի զինվոր, իսկ չորսը վիրավորվել: Ռաբինը խիստ գնահատական է տվել այդ ահաբեկչական գործողությանը եւ որակել է այն իբրեւ մի գործոն, որը կարող է բացասաբար ազդել միջինարեւելյան խաղաղ կարգավորման բանակցությունների վրա: Իսրայելի կնեսեթում (խորհրդարան) «Լիկուդ» կուսակցության պատգամավորական խմբակցությունը կոչ է արել իշխանություններին կանգնեցնելու արաբա-իսրայելական բանակցությունների ընթացքը:

Կոլեկտիվ ինքնասպանության փորձ

Պակիստանի Ֆիդեր Բարադե բանտում ցմահ բանտարկության իրենց պատիժը կրող տասը սովետական օդային ահաբեկիչները կոլեկտիվ ինքնասպանության փորձ են կատարել, հաղորդում է RFI կայանը: Բանտարկյալներից մեկը՝ Իգոր Սուսլովը ինքնասպանություն գործեց 1990 թ. հոկտեմբերին: Իսլամաբադում Ռուսաստանի դեսպանը պահանջել է բանտարկյալներին հանձնել ռուսական արդարադատությանը:

Ֆրանսիան ակտիվանում է Միջին Արեւելքում

Ֆրանսիայի պաշտպանության նախարար Պիեռ Ժոքսը պաշտոնական այցով ժամանել է Սաուդյան Արաբիա: Ջիդդայում նա հանդիպում է ունեցել Սաուդյան Արաբիայի պաշտպանության նախարար Աբդ ալ-Ազիզի հետ, հաղորդում է RFI կայանը: Ֆրանսիայի նախագահ Ֆրանսուա Միտերանը նոյեմբերի 25-27-ը կայցելի Իսրայել, իսկ հետո Հորդանան: RFI կայանը հիշեցնում է, որ հոկտեմբերի 25-ին լրացավ նախագահ Միտերանի 76-ամյակը:

Չինաստանը զգուշացնում է Հոնգ Կոնգին

Պեկինն սպառնաց կազմալուծել քաղաքական-ժողովրդավարական այն բոլոր կառույցներն ու հաստատությունները, որոնք Հոնգ Կոնգում ստեղծվել կամ ստեղծվում են առանց իր հետ համաձայնեցնելու: Չինաստանի գլխավոր պատասխանատուներից Լի Պենը երեկ մեղադրեց Մեծ Բրիտանիային եւ Հոնգ Կոնգի գաղութային կառավարությանը, որ գաղտնի համաձայնություն են կայացրել 1997 թ. Հոնգ Կոնգը Չինաստանի գերիշխանությանը վերադարձնելուց առաջ այնտեղ հակաչինական (ասել կուզի հակակոմունիստական) վերափոխումներ անցկացնելու հանցանքով: 8 տարի առաջ Հոնգ Կոնգի հետագա ճակատագրի շուրջ Մեծ Բրիտանիայի ու Չինաստանի միջեւ կայացած համաձայնությունից ի վեր սա ամենակոշտ արտահայտությունն էր Պեկինի կողմից: Բրիտանական իշխանությունները հերքեցին Հոնգ Կոնգի հետ գաղտնի որեւէ համաձայնության գոյությունը:

Վատիկան–Իսրայել. Նոր փուլի շեմին

Հովհաննես Պողոս երկրորդ Պապը ցանկություն հայտնեց այցելել Երուսաղեմ եւ այնտեղ գտնվող սրբավայրեր ուխտագնացություն կատարել: Պապը այդ այցի ժամկետը կապեց այն հանգամանքների հետ, որոնք հնարավորություն կստեղծեն կատարելու համար: Սա պարզ ակնարկ է Իսրայելի բանակցությունների արդյունքների վերաբերյալ: Այդ հայտարարությունն արվեց հոկտեմբերի 23-ին Իսրայելի արտգործնախարար Շիմոն Պերեսի հետ նրա հանդիպումից հետո:

Վատիկանի աղբյուրները այդ հանդիպումը բնութագրեցին որպես ջերմ ու բարեկամական, որում քննարկվեց հուլիսին ստեղծված վատիկանաիսրայելյան հանձնախմբի աշխատանքն ու գործունեությունը: Լավատեղյակ աղբյուրները անհավանական համարեցին, որ առաջիկայում պաշտոնական Վատիկանը կճանաչի Իսրայելը: Հայտնի է, որ Պապը հաճախ է Երուսաղեմ այցելելու ցանկություն արտահայտել, սակայն նա միշտ այդ այցը կապել է արաբա-իսրայելական բանակցությունների արդյունքների, պաղեստինցիների ինքնորոշման իրավունքի, Երուսաղեմ քաղաքի ապագայի, քրիստոնեության հանդեպ պաղեստինցիների կեցվածքի եւ Իսրայելում ու գրավյալ հողերում եկեղեցական ունեցվածքների ապագայի հետ:

Վերոհիշյալ օրը Հռոմում էր գտնվում նաեւ պաղեստինցի ազգային գործիչ Ֆայսալ Ալ-Հուսեյնին, որը պետք է հանդիպեր Իտալիայի եւ Վատիկանի արտգործնախարարների հետ: Նա անհավանական համարեց մոտ ապագայում Վատիկանի կողմից Իսրայելի ճանաչումը: Իսկ Երուսաղեմի մասին նա ասաց, թե ինքը կողմնակից է այն համակարգին, որը թույլ կտա նույն քաղաքում երկու մայրաքաղաքների գոյակցությանը: Նա հավաստիացրեց, թե պաղեստինյան աշխարհիկ պետության կայացումը կերաշխավորի կրոնական ազատությունը եւ սրբավայրերի ազատ այցելումը: Իսկ ընթացող խաղաղության բանակցությունների մասին, Ֆ. Ալ-Հուսեյնին ասաց. *«Արդեն պաղեստինցիների եւ իսրայելցիների շահերի համընկնում կա, քանի որ երկու կողմերը շատ բաներ միասին են ձեռք բերել կամ կորցնել: Իսրայելը պետք է ընտրի երկու վիճակներից մեկը, այն է՝ դառնալ Եվրոպայի ոչ կարեւոր մասը, կամ Միջին Արեւելքի կարեւոր մասը, քանզի այսուհետեւ անվտանգությունը չպետք է կառուցվի սարսափի հավասարակշռության վրա, այլ շրջանի երկրների համագործակցության վրա այնպես, ինչպես դա գոյություն ունի եվրոպական ընկերակցության երկրների միջեւ»:* ■

Արաբական Մաղրեբը եւ Եւրոպայի միացումը

Թունիսի տնտեսական աղբյուրներն ակնկալում են, որ Մաաստրիխտի պայմանագրին տված ֆրանսիացիների «թույլ այո»-ն բացասաբար կանդրադառնա Մաղրեբի եւ Եւրոպայի միջեւ եղած առեւտրական եւ արդյունաբերական փոխհարաբերությունների վրա: Նույն աղբյուրները նշում են, որ Թունիսի համապատասխան նախարարությունները որոշ ժամանակից ի վեր սկսել են իրենց ապրանքների համար նոր շուկաներ որոնել Ավստրալիայում, Ճապոնիայում, Կանադայում, ԱՄՆ-ում եւ Լատինական Ամերիկայում:

Թունիսի տնտեսական մասնագետները ենթադրում են, թե Միացյալ Եւրոպայի կայացումը կսահմանափակի Մաղրեբի արաբ բանվորների արտագաղթը դեպի Եւրոպա, քանզի 1986-ին 12 եւրոպական երկրների կողմից կնքված պայմանագիրը նախատեսում է վերանայել ներքին սահմանները, որը թույլ կտա Հարավային Եւրոպայի երկրների (Պորտուգալիա, Իսպանիա, Հունաստան) բանվորներին ազատորեն ներհոսել դեպի հյուսիսային եւրոպական երկրներ:

Այդ առնչությամբ տնտեսագետներն ընդգծեցին, որ ներկայումս Ֆրանսիայում գտնվող պորտուգալացիների թիվն արդեն գերազանցում է ալժիրցիների թիվը, որոնք կազմում էին Ֆրանսիայի ամենամեծ համայնքը: Ֆրանսիայի վերջին պաշտոնական մարդահամարի տվյալներով, պորտուգալացիների թիվը հասնում է 654 հազարի, իսկ ալժիրցիներինը՝ 619 հազարի:

Գեներալ Շվարցկոպֆը եւ Մադոննան

Վերջերս ամերիկացի գեներալ, Ծոցի երկրորդ պատերազմում կոալիցիայի ուժերի գլխավոր հրամանատար Շվարցկոպֆը շրջագայում է մի մայրաքաղաքից մյուսը՝ նպատակ ունենալով գովաբանել եւ տարածել Ծոցի պատերազմի մասին իր՝ *«Խնդիրը հերոսի կարիք չունի»* գիրքը: Չնայած այդ համեստ վերնագրին, նրան ամենուրեք դիմավորում էին ինչպես հերոսին: Հսկա գեներալը հիշում է, որ արաբական անապատում Ծոցի պատերազմը վարելիս նրան ասել էին *«Դու հերոս կդառնաս»*, բայց ինքը պատասխանել էր. *«Ես հերոս չեմ, եւ տղամարդկանց ու կանանց պատերազմի մղելու հրամանի արձակումը կարիք չունի հերոսի»:*

Հոկտեմբերի 23-ին Լոնդոնում գտնվելիս միայն մի բան փչացրեց Շվարցկոպֆի տրամադրությունը: Բանն այն է, որ նրա գիրքը գրախանութում հայտնվեց Մադոննայի «Սեքս» գրքի հետ միաժամանակ, որը պարունակում էր երգչուհու մերկ նկարները: Միայն Լոնդոնում Մադոննայի գրքից մի քանի ժամում վաճառվեց 100 հազար օրինակ: Այդ առնչությամբ գեներալ Շվարցկոպֆը կես կատակ կես լուրջ ասաց. *«Ինչպե՞ս կգնահատեիք իմ զգացողությունը, երբ տեսա, որ սեքսի 50 դոլլարանոց մի գիրք հաղթեց ինձ»:* ■

digitised by A.R.A.R.@

Ջոն Մեյջորն սպառնում է հրաժարվել

Բրիտանիայի վարչապետ Մեյջորն իր պահպանողական կուսակցության ընդդիմադիր պատգամավորներին սպառնաց, որ ինքը կհրաժարվի իր պաշտոնից եւ ազգային նոր ընտրություններ կհրավիրի, եթե խորհրդարանը մերժի հաստատել եվրոպական միության մասին Մաաստրիխտի դաշնագիրը: Նոյեմբերի 4-ին բրիտանական խորհրդարանի ստորին պալատում քննարկման է դրվելու այդ պայմանագիրը, որի դեմ նույնիսկ իշխող կուսակցության մեջ քիչ չէ ընդդիմացողների քանակը:

Ալ-Քադդաֆին փոխհատուցում է պահանջում Իտալիայից

Իտալիայի կողմից Լիբիայի գրավման առթիվ նշվող «վրեժխնդրության» տարելիցին Լիբիայի ղեկավար Մուամմար Ալ-Քադդաֆին ընդգծեց, թե Իտալիայի իրար հաջորդող կառավարությունների ձգձգումը՝ կապված ՄԱԿ-ի որոշումների իրականացման հետ, կարող է ավելացնել Լիբիայի ժողովրդի հոգեբանական ճնշվածներն ընդդեմ Իտալիայի: Հայտնի է, որ ՄԱԿ-ը որոշումներ է ընդունել, ըստ որոնց Իտալիան պարտավորեցվում էր Լիբիայի ժողովրդին փոխհատուցում կատարել եւ վերացնել պատերազմի հետեւանքները: Տրիպոլին մեղադրում է Իտալիային, որը 1942-43 թթ. գրավել էր Լիբիան, 5 հազար լիբիացիների սպանության եւ աքսորման մեջ: Նա պահանջում է նաեւ փոխհատուցումներ եւ պարզաբանումներ տալ աքսորյալների ճակատագրի եւ գրավման ընթացքում տեղադրված իտալական ականների տեղերի ու քարտեզների վերաբերյալ:

Բոսնիայում եռակողմ կռիվներ

Այժմ արդեն կռվում են բոլոր երեք կողմերը՝ սերբերը, խորվաթներն ու իսլամները, իրար միջեւ բաժանելու համար այն ամենը, ինչ մնացել է նախկին հարավսլավական հանրապետությունից: Կռիվների ծավալման պատճառն այս շաբաթ Ժնեւում սկսվող խաղաղության խոսակցություններն են, որոնց պատերազմող կողմերը ցանկանում են առավել մեծ «պատառ» պոկած ներկայանալ:

Գորբաչով. Ռուսաստանում պետական հեղաշրջման վտանգ չկա

Մ. Գորբաչովի կարծիքով, Ռուսաստանում պետական հեղաշրջման վտանգ չկա: Այդ մասին նա հայտնեց լրագրողներին, Գորբաչովի հիմնադրամի եւ Բոլոնիայի համալսարանի միջեւ կնքվող՝ ուսանողների փոխանակման համաձայնագրի ստորագրման ժամանակ: Այսօր Ռուսաստանին պետք է քաղաքական միասնություն, այլապես փլուզումն անխուսափելի է, նշեց Մ. Գորբաչովը:

Պիցունդայի մոտ աղետի է ենթարկվել 200 ուղեւորներով նավը

Պիցունդա հրվանդանի շրջանում ալեկոծության ժամանակ աղետի է ենթարկվել մարդատար մի նավ՝ 200 ուղեւորներով: Ժամը 15:30-ին լուրը ստանալուց հետո Սոչիից ծովակալ Կասատոնովի հրամանով անմիջապես աղետի գոտի են դուրս եկել պահակային «Սդերժաննի», փրկարար «Դաուրիա» եւ «Բասկունչակ» նավերը: Հոկտեմբերի 26-ին 17:10-ին աղետի ենթարկված «Արգո»-ի հետ վերականգնվել է ռադիոկապը, սկսվել է մարդկանց որոնումը, որոնց ալիքը գցած էր նետել նավից: Փրկարարական աշխատանքներին մասնակցել է նաեւ հակաօդային պաշտպանության ուժերի մի ուղղաթիռ: Ժամը 18-ին «Սդերժաննի» նավը ջրից հանել էր արդեն 20 մարդ, այդ թվում՝ 7 կին եւ 9 երեխա:

«Սիրո եւ հաճույքի» նախարարը եւ հայ բիզնեսմեն Հայկ Գալստյանը

Անգլիայի մշակույթի ժառանգության նախարար Դեւիդ Մելլորը երկրի մամուլի ճնշման տակ ստիպված եղավ հրաժարական տալ: Պատճառը հյուրասիրությունների, անվճար արտասահմանյան ճամփորդությունների հրավերներից չհրաժարվելն էր: Դեւիդ Մելլորը 45 տարեկան է, ամուսնացած, ունի երկու երեխա: Անցյալում պաշտոնավարել է որպես ֆինանսների եւ արտգործնախարարների տեղակալ: Նա վարչապետ Մեյջորի ամենամոտ բարեկամն է:

Վերջերս Անգլիայի մամուլը Մելլորի մտերիմ կապերը պաղեստինցի մեծահարուստ, Պաղեստինի ազատագրական կազմակերպության նյութական օգնությունների պատասխանատուի դստեր՝ Մոննա Բաունցի հետ դարձրել են իրենց ամենահետաքրքիր նյութերի եւ հոդվածների առարկան, Մեյջորից պահանջելով Մելլորին հեռացնել կառավարության կազմից: Մինչ այդ, 5-6 ամիս դրանից առաջ, Անգլիայի ամենաբարձր տիրաժ ունեցող օրաթերթերը, ինչպիսին են «Դեյլի Միրորը», «Դեյլի Մեյլը», անդրադառնալով Մելլորի անգլիացի հանրահայտ դերասանուհի Անտոնիա Դսանչոյի հետ մտերմիկ հարաբերություններին, նրան անվանել էին «սիրո եւ հաճույքի» նախարար: Բացի դրանից, նա ընդունել է Արաբական Միացյալ Էմիրությունների ղեկավար Շեյխ Սահիդի անվճար հրավերը՝ արձակուրդները Աբու Դաբիում անցկացնելու կապակցությամբ:

Դեւիդ Մելլորը պահպանողականների երկրորդ սիրված նախարարն է, որ այս կուսակցության իշխանության գլուխ գալուց ի վեր սիրային աղմկարար պատմությունների պատճառով ստիպված է հրաժարական տալ:

Լոնդոնում բացահայտվել է նաեւ, որ Անգլիայի մշակույթի ժառանգության նախկին նախարար Դեւիդ Մելլորը, որն անցյալում պաշտոնավարել է որպես Անգլիայի արտգործնախարարության Միջին Արեւելքի եւ Իրանի բաժնի վարիչ, մասնակից է եղել Իրան արտահանվող զենքի գործարքին:

Դեւիդ Մելլորը 1979-80 թթ. եղել է հայտնի հայ բիզնեսմեն Հայկ Գալստյանի խորհրդականը: Որպես պահպանողական կուսակցության թեկնածու, Մելլորը 1979 թ. Անգլիայի պառլամենտի պատգամավոր ընտրվեց Լոնդոնի Putney շրջանից: Այնուհետեւ նա դարձավ Անգլիայի բանակի եւ ծովուժի հատուկ ակումբի անդամ: Այս ակումբի անդամները հիմնականում զենքի եւ զինամթերքի հարցերով հետաքրքրվող մարդիկ են: Հենց այդ ընթացքում էլ Ռիչարդ Գալստյանը՝ 81-ամյա Գալստյանի որդին, ընտրվելով ընկերության նախագահի պաշտոնում, փոխարինեց հորը: Միեւնույն ժամանակ նա շարունակեց իր բարեկամությունը Դեւիդ Մելլորի հետ, ընդհուպ մինչեւ այն, որ Դեւիդ Մելլորը Ռիչարդ Գալստյանին ընտրեց իր զավակներից մեկի կնքահայրը: Ռիչարդ Գալստյանը մշտական համար ունի Լոնդոնի Քենզինգթոն Գարդն հյուրանոցում: Նա Լոնդոնի հասարակական եւ առեւտրական շրջանակներում շատ հայտնի անձնավորություն է: Հայտնի է նաեւ որպես շքեղ հագնվող մարդ: Գալստյանը լրագրողներին ասել է. *«Ես զենքի առեւտրի միջնորդ չեմ, այլ վաճառական եմ եւ ամեն տեսակի ապրանք՝ սկսած օդանավից, թռչնատար մեքենաներից մինչեւ ներքնազգեստներ, գնում եւ վաճառում եմ»*: Այնուհանդերձ, անվտանգության եւ գաղտնի ունկնդրության սարքավորումներ վաճառող երկու խոշոր ընկերություններ խոստովանել են, որ 1980 թվականին լրտեսության եւ գաղտնի ունկնդրության սարքեր ու գործիքներ են վաճառել Գալստյանին Իրանի Իսլամական Հանրապետություն առաքելու նպատակով:

Վերոհիշյալ ընկերություններից մեկը, որի կենտրոնը գտնվում է Իռլանդիայի մայրաքաղաք Դուբլինում, հայտարարել է. *«Ընկերության կողմից գործուղվել է Իրան, որպեսզի Իրանի մասնագետներին սովորեցնի Իրանի բանակին եւ հեղափոխության պահապան կորպուսին վաճառված սարքերն աշխատեցնելու ձեւը»*: Այդ անձնավորությունը, որի անունը Վոթերս է, մի քանի տարի առաջ Լոնդոնում Խոմեյնիի հակառակորդներից մեկի սպանության կապակցությամբ հարցաքննվել է ոստիկանության կողմից: Անգլիացի տեխնոլոգ Լի Թրասին, որը նախկինում աշխատել է բրիտանական հետախուզական կազմակերպությունում, իսկ դրանից հետո ընտանեկան գաղտնի ունկնդրության սարքեր տեղադրելու անհատական ընկերություն է հիմնադրել, հայտնել է. *«Հոմեյնիական իսլամական ազատարար «բանակի» անդամները մի քանի անգամ ռումբ են նետել իմ բնակարանի վրա»*: Թրասին Գալստյանի կողմից բազմիցս գործուղվել է Իրան, Թեհրանին գաղտնի ունկնդրության եւ տեղեկությունների հավաքելու սարքեր վաճառելու առիթով:

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Ո՞վ կդառնա Հայաստանի չեմպիոն

Ընդամենը երկու տուր մնաց ֆուտբոլի Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն խմբի առաջին անկախ առաջնության ավարտին: Հետաքրքիր իրավիճակ է ստեղծվել մրցաշարային աղյուսակի վերնամասում: Արդեն հայտնի է, որ մրցանակակիրները կլինեն Աբովյանի «Բանանց»-ը, Գյումրիի «Շիրակ»-ը եւ Երեւանի ՀՄԸՄ-ը: Բայց ո՞վ կլինի Հայաստանի չեմպիոնը՝ դժվար է ասել:

Պահ «Արարատ»-«Շիրակ» հանդիպումից

Առայժմ մեկ միավորով առջեւում է «Բանանց»-ը, սակայն երկու օր հետո, հոկտեմբերի 30-ին «Շիրակ»-ը կընդունի հենց «Բանանց»-ին: Միայն վերջինիս հաղթանակի դեպքում չեմպիոնության հարցը կլուծվի միանշանակ, մնացած տարբերակներում առաջնության հաղթողին որոշելու համար չեզոք դաշտում կնշանակվի լրացուցիչ հանդիպում, որի մասնակիցներից մեկը պարտադիր կլինի ՀՄԸՄ-ն: Այսինքն հայտնի է նաեւ, որ վերջինս իր համար ապահովել է առնվազն 2-րդ տեղը: Անկասկած հաշվի է առնվում, որ մյուս թիմերի հետ առաջատարների մասնակցությամբ հանդիպումներում դժվար թե անակնկալներ լինեն: Համենայն դեպս մինչեւ հիմա այդ է ցույց տվել առաջնության ընթացքը:

Մի խոսքով, դեռ լուծելու հանելուկներ կան: ■

Ֆիշերը խաղում է Հարավսլավիայի վարչապետի հետ

4-րդ եւ վերջին խաղադադարից հետո Բորիս Սպասկին ձգտում է վերականգնել իր խախտված առողջությունը, իսկ Բոբի Ֆիշերը հերթական ընդմիջումն էլ առանց շախմատի չի անցկացնում:

Ուշագրավ մրցամարտ տեղի ունեցավ Ֆիշերի եւ Հարավսլավիայի վարչապետ Միլան Պանիչի միջեւ: Երկու պարտիայից մեկում կառավարության նախագահը նույնիսկ կարողացավ հասնել ոչ-ոքի արդյունքի: Նրան օգնում էր հարավսլավացի հանրահայտ գրոսմայստեր Սվետոզար Գլիգորիչը: Ֆիշերն էլ առանց օգնականի չէր: Նրան ընկերակցում էր ֆիլիպինցի գրոսմայստեր Էուգենիո Տորեն: Ֆիշեր-Սպասկի մրցամարտի 25-րդ պարտիան պետք է կայանա այսօր: Սպիտակներով խաղալու է ամերիկացին: Հիշեցնենք, որ 8:4 հաշվով առջեւում է Ֆիշերը: ■

Լ. Քալաշյանը կխաղա աշխարհի առաջնությունում

Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիայի նախագահ, հանրապետության բազմակի չեմպիոն Լորիս Քալաշյանն իրավունք է ստացել մասնակցելու աշխարհի վետերանների 2-րդ առաջնությանը, որն անցկացվելու է նոյեմբերի 8-22-ը Մյունխենի մոտակայքում գտնվող Բադ Վյորիհոֆեն քաղաքում: Այդ մասին է ասվում Գերմանիայից ստացված հատուկ հրավերում:

Նման մրցաշար՝ 60-ն անց հանրահայտ գրոսմայստերների եւ վարպետների մասնակցությամբ, առաջին անգամ անցկացվեց անցյալ տարի, նույն Բադ Վյորիհոֆենում: Չեմպիոնի կոչումը նվաճեց հռչակավոր Վասիլի Սմիսլովը, որն այժմ էլ պատրաստվում է պաշտպանել իր տիտղոսը:

Քալաշյանն արդեն երեք տասնամյակ է հազվադեպ է հանդես գալիս խոշոր մրցաշարերում, բայց, ինչպես ցույց են տալիս վերջին մեկնարկները, նա պահպանել է խաղի ուժը: Այս տարի երեւանցի վարպետը բավականին վստահ ելույթ ունեցավ Մանիլայի միջազգային մրցաշարում: Իսկ ընդամենը մի քանի օր առաջ Քալաշյանը շատ հաջող խաղաց Երեւանում անցկացված վետերանների մրցումներում:

Գ. Հ.

Բաժինը վարում է Սուրեն [illegible]

Եվրոպական մրցաշար՝ Ռոնչետիի գավաթ

Այսօր, ժ. 19-ին Երեւանի «Դինամո» մարզադահլիճում

Աբովյանի «Հասիս»-ը Ռոնչետիի գավաթի խաղարկության 1/16-րդ եզրափակիչի առաջին փուլում կհյուրընկալի Չեխո-Սլովակիայի Բանսկա-Բիստրիցա քաղաքի «Սպարտա» թիմին: Վերջինս հիշյալ մրցաշարի 1/32-րդ եզրափակիչում երկու հանդիպումների արդյունքներով առավելության հասավ բասկետբոլային մեծ հեղինակություն ունեցող Հարավսլավիայի ներկայացուցչի նկատմամբ:

Առաջինը Երեւան ժամանեց այսօրվա հանդիպման երկու մրցավարներից գլխավորը՝ Ռիչարդ Յաբլոնսկին, Լեհաստանի Շչեցին քաղաքից: Նրան օգնելու է ռումինացի Իոան Գեորգիուն՝ Կլուժ քաղաքից:

Ռիչարդ Յաբլոնսկին եւ Իոան Գեորգիուն միջազգային կարգի մրցավարներ են: Յաբլոնսկուն հանդիպեցի Երեւանի «Էրեբունի» հյուրանոցում, որտեղ պատասխանատու խաղից առաջ մնում է նաեւ Աբովյանի «Հասիս»-ը: Հենց հյուրանոցում էլ տեղի ունեցավ մեր առաջին կայծակնային հարցազրույցը:

– **Ե՞րբ եք դարձել միջազգային կարգի մրցավար:**

– 1986 թվականին: Բազմիցս վարել եմ գավաթների հանդիպումներ, այդ առթիվ մի քանի անգամ եղել եմ Կիեւում, Մինսկում, Նովոսիբիրսկում, Վոլգոգրադում:

– **Իսկ Հայաստանո՞ւմ:**

– Առաջին անգամն եմ: Ճիշտն ասած, լսել էի, որ այստեղ պատերազմ է ընթանում եւ գալու համար տարակուսում էի: Սակայն ՖԻԲԱ-ից ասացին, որ անպայման մեկնել է պետք, եւ ես զինվորի պես ենթարկվեցի: Բարեբախտաբար պարզվեց, որ Երեւանում ամեն ինչ խաղաղ է:

– **Ի՞նչ գիտեիք հայկական բասկետբոլի եւ մասնավորապես Աբովյանի «Հասիս»-ի մասին:**

– Բացարձակապես ոչինչ: Մեր ֆեդերացիայում ինձ միայն ասացին, որ Երեւանում «Ուրարտու» անունով տղամարդկանց թիմ կա, որը մասնակցում է Կորաչի գավաթի խաղարկությանը: Բայց փոխարենը գիտեի, որ Հայաստանը ֆուտբոլային ուժեղ թիմ ունի, որը ժամանակին դարձել էր ԽՍՀՄ չեմպիոն ու գավաթակիր:

Զրուցակիցս նոր էր տեղավորվել հյուրանոցի համարում, եւ որոշեցի չչարաշահել նրա համբերությունը: ■

Եզրափակիչում Գելֆանդն ու Ադամսը

Թիլբուրգում ավարտվում է օլիմպիական մրցակարգով անցկացվող շախմատի միջազգային ինքնատիպ մրցաշարը, որին մասնակցում են աշխարհի 64 ուժեղագույն գրոսմայստերներ: Ասպարեզում մնացել են միայն երկու երիտասարդ ու տաղանդավոր շախմատիստներ՝ մինսկցի Գելֆանդը եւ անգլիացի Ադամսը: Եզրափակիչ առաջին հանդիպումը, որտեղ սպիտակներով խաղում էր Ադամսը, 25-րդ քայլում ավարտվեց ոչ ոքի:

Մրցակիցները խաղարկում են 100 հազար գուլդեն: ■

digitised by A.R.A.R.@

Հյուսիսային Օսիայում վերականգնվում է գազատարը

Հյուսիսային Օսիայում շարունակվում են հոկտեմբերի 20-ին պայթած գազատարի վերականգնման աշխատանքները: Ինչպես «Սնարք»-ի թղթակցին հայտնեցին Ռուսաստանի արտակարգ իրավիճակների պետական կոմիտեում, հոկտեմբերի 27-ի դրությամբ արդեն վերականգնվել է խողովակաշարի 100 մետրը: Անհրաժեշտ 300 մետր խողովակի փոխարեն դեպքի վայր է հասցվել առայժմ 150 մետր: Մնացած քանակությունը կհասցվի երեք օրվա ընթացքում: Պետական կոմիտեում հայտնեցին նաև, թե աշխատանքների կատարման հետ կապված բոլոր հարցերը, այդ թվում աշխատողների և տեխնիկայի անվտանգության ապահովման, լուծված են: Ինչպես հայտնի է, խողովակի պայթյունի պատճառով Հայաստանը և Վրաստանը փաստորեն մնացել են առանց երկնագույն վառելիքի: ■

Աճում է սննդամթերքի դեֆիցիտը

Խանութներում հացի պակասը հանգեցրել է նրան, որ շուկայում 1 կգ ալյուրն արժե 90 ռուբլի, ընդ որում, հացի գինը մանրածախ առևտրի ոլորտում 5,64 ռուբլի է: Պետական վիճակագրական վարչության տվյալներով, սեպտեմբերին մեկ բնակչին հասնում էր 7,3 կգ հաց, ինչն օրական կազմում է մոտ 240 գ՝ սպառման ներկա նորմերով 410 գ դիմաց: Անհրաժեշտ է նշել, որ Հայաստանի հզորությունները թույլ են տալիս ամսական արտադրել մոտ 16 կգ հաց մեկ հոգու համար:

Ինչպես «Նոյյան տապան» գործակալությանը հաղորդեցին վիճակագրական վարչությունից, 1992 թ. հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ անցյալ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ մսի արտադրությունը նվազել է 14 679 տոննայով, կաթինը՝ 7374 տոննայով, ձվի արտադրությունը՝ 164,3 միլիոն հատով: Այսպես, սննդամթերքի 28 հիմնական տեսակներից 24-ի արտադրական ծավալները անցյալ տարվա համեմատ նվազել են, ընդ որում նրանցից 16-ը՝ ավելի քան 50 տոկոսով:

Ոչ պակաս բարդ իրավիճակ է ստեղծվել մարդկանց ծխախոտով ապահովելու գործում: 9 ամիսների արդյունքներով արտադրվել է 3142 միլիոն հատ, ինչը 42 տոկոսով կամ 2283 միլիոն հատով պակաս է անցյալ տարվա համապատասխան ժամանակահատվածում արտադրվածից: Մեկ հոգու համար ամսական միջինը կազմում է 92 հատ կամ 4 տուփից փոքր-ինչ շատ՝ անցյալ տարվա 6 տուփի դիմաց: Ներկա հզորությունները թույլ են տալիս ամսական արտադրել մոտ 235 հատ կամ 11,5 տուփ մեկ հոգու համար: Այսպիսի իրավիճակը բացատրվում է հումքի սուր պակասով: ■

Ազգային փրկության ճակատը պահանջում է Գայդարի կաբինետի հրաժարականը

Ռուսաստանի ազգային փրկության ճակատը (ԱՓՃ) պաշտպանում է տասնյակ կուսակցություններին և հասարակական-քաղաքական կազմակերպություններին, երկուշաբթի օրը «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում հայտարարել է ԱՓՃ-ի քաղաքական խորհրդի գործկոմի նախագահ Իլյա Կոնստանտինովը: ԱՓՃ-ի առաջնային նպատակը, Կոնստանտինովի խոսքերով, Գայդարի կաբինետի հրաժարականն է և «Ազգային փրկության կառավարության» ստեղծումը: Նա հայտնել է նաև, թե ճակատը ելույթ է ունենում տնտեսական քաղաքականության հիմնական դրույթների դեմ: Նա պետք է պայքարի շոկային թերապիայի մեթոդների դեմ: Կոնստանտինովը հայտարարել է, թե իր դիրքորոշումն ԱՓՃ-ն կպաշտպանի հանրահավաքներով, ցույցերով, պիկետներով և գործադուլներով: Միաժամանակ նա նշել է, որ ճակատն ունենալով բավականաչափ կողմնակիցներ պատգամավորական կորպուսում, կզարգացնի նաև խորհրդարանական գործունեությունը:

Ռուսաստանի Դաշնության նախագահ Բորիս Ելցինը մտադիր է հրապարակել ԱՓՃ-ը լուծարելու մասին «ուղղակի գործողության» հրամանագիր: Ինչպես նշել է Բ. Ելցինը, այդ կազմակերպությունը խախտում է Սահմանադրությունը և օրենքները: Այն գրանցված չէ, և նրա գործունեությունն անօրինական է: Նախագահի խոսքերով, *«ճակատը ներկա իշխանությունների տապալման կոչ է անում և ապակայունացնում իրավիճակը, հրահրելով մարդկանց իրար դեմ: ԱՓՃ-ի լուծարումն անհրաժեշտ է, քանի որ նրա գործունեությունն անթույլատրելի է»*, նշել է Ելցինը: ■

Քարտերը կժամանի Մոսկվա

Նոյեմբերի 10-ին չորս օրով Մոսկվա կժամանի ԱՄՆ-ի լրագրողների և զանգվածային լրատվության միջոցների փորձագետների պատվիրակությունը նախկին նախագահ Ջիմի Քարտերի գլխավորությամբ: Ամերիկյան պատվիրակության անդամները նախկին Խորհրդային Միության բոլոր հեռուստաընկերությունների ղեկավարների հետ կմասնակցեն Ալմա-Աթայում նոյեմբերի 12-ին և 13-ին կայանալիք հեռուստատեսության քաղաքականությամբ զբաղվող հանձնաժողովի նիստին: Այն ստեղծվել էր 1990թ., Ջ. Քարտերի և լրագրողների միությունների համադաշնության նախագահ Է. Սագալաևի գլխավորությամբ: ■

Տնտեսականից քաղաքական

Ինչպես արդեն հաղորդել ենք, Մոլդովայի մայրաքաղաք Քիշնևում շարունակվում է ուսանողների դասադուլը: Չնայած կառավարությունը բավարարել է նրանց տնտեսական պահանջները, սակայն ուսանողների մեծ մասը ներկայացրել է նաև քաղաքական պահանջներ: Դասադուլի քաղաքականացումը կապում են Քրիստոնյա-դեմոկրատական ժողովրդական ճակատի քարոզչության հետ, որը երեկ պիկետներ էր կազմակերպել խորհրդարանի շենքի մոտ: ■

Եղբայրների մոտ՝ Անկարա

Հոկտեմբերի 29-ին Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաևը Թուրքիայի նախագահ Թուրգութ Օզալի հրավերով գործնական այցով կժամանի Անկարա: Նա կմասնակցի Թուրքիայի անկախության օրվա տոնակատարությանը և Անկարայում Ղազախստանի դեսպանատան բացման արարողությանը: Նազարբաևը կմասնակցի նաև թուրքալեզու երկրների՝ Ղրղզստանի, Ուզբեկստանի, Թուրքմենստանի, Ղազախստանի, Ադրբեջանի և Թուրքիայի նախագահների խորհրդակցությանը, որի ժամանակ կքննարկվեն տնտեսական հարաբերությունների հետ կապված հարցեր: ■

Ուրանի գողե՞ր

Ռուսաստանի անվտանգության ծառայությունները Բելառուսի պետական անվտանգության կոմիտեի հետ համատեղ կասեցրել են մի խումբ անձանց հակաօրինական գործունեությունը, որոնք բնական ուրան էին հափշտակում Ուդմուրտիայում գտնվող գաղտնի մի օբյեկտից: Խուզարկման ժամանակ առգրավվել է 100 կգ ուրան, որը նախատեսված էր մաքսանենգ ճանապարհով արտահանելու համար: Ձերբակալվածներից ութը Ռուսաստանի քաղաքացիներ են, մեկը՝ Բելառուսի, երեքը՝ Լեհաստանի: ■

Լուրերը Interfax-ի, «Սնարք»-ի, «Նոյյան տապանի» և մեր թղթակիցների

ՊԱԿ-ի հետ Քլինթոնի համագործակցության մասին լուրերը «կատարյալ անհեթեթություն են»

Ռուսաստանի արտաքին հետախուզության բարձրաստիճան աղբյուրներից «ԻՖ»-ին հայտնել են, թե լուրերն այն մասին, որ Քլինթոնը կապված է եղել ՊԱԿ-ի հետ, կատարյալ անհեթեթություն են:

Կիրակի օրը «Օստանկինո» հեռուստաալիքը, հենվելով ՌԻԱ-ի հաղորդագրության վրա, հայտնել է, թե Ռուսաստանի պատգամավորների մի խումբ ԱՄՆ-ում եղած ժամանակ ամերիկյան կողմին տվյալներ է հանձնել նախագահության թեկնածու Բիլ Քլինթոնի և ՊԱԿ-ի համագործակցության մասին: Ինչպես հայտնի է, 60-ական թթ. վերջերին Քլինթոնն այցելել է Չեխոսլովակիա և ԽՍՀՄ:

Արտաքին հետախուզության ծառայության աշխատակիցները հայտնել են, որ իրենք չգիտեն, թե ԱՄՆ մեկնած ո՞ր պատգամավորական խմբի մասին է խոսքը:

Իսկ եթե այդպիսի խումբ իրոք այցելել է ԱՄՆ, ապա միակ փաստաթուղթը, որ նրանք կարող էին հանձնել ԱՄՆ-ում, կլինեին տվյալներն այն մասին, թե Քլինթոնը ՊԱԿ-ի հետ ոչ մի կապ չի ունեցել:

Իր հերթին Ռուսաստանի ԳԽ անդամ Գլեբ Յակունինը «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում երկուշաբթի օրը նույնպես հերքել է այդ լուրերը՝ դրանք անվանելով *«Խասբուլատովի տարածած սադրանք»*: Նա նշել է, որ ՌԴ ԳԽ նախագահն անցած չորեքշաբթի Լրագրողի տանը «Գործնական մամուլ» համաժողովի անդամներին *«ակնարկել է, թե բավական էր, որ ռուս խորհրդարանականներն այցելեին ԱՄՆ, որպեսզի անմիջապես լուրեր տարածվեին Քլինթոնի և խորհրդային մարմինների կապի մասին»*: ■

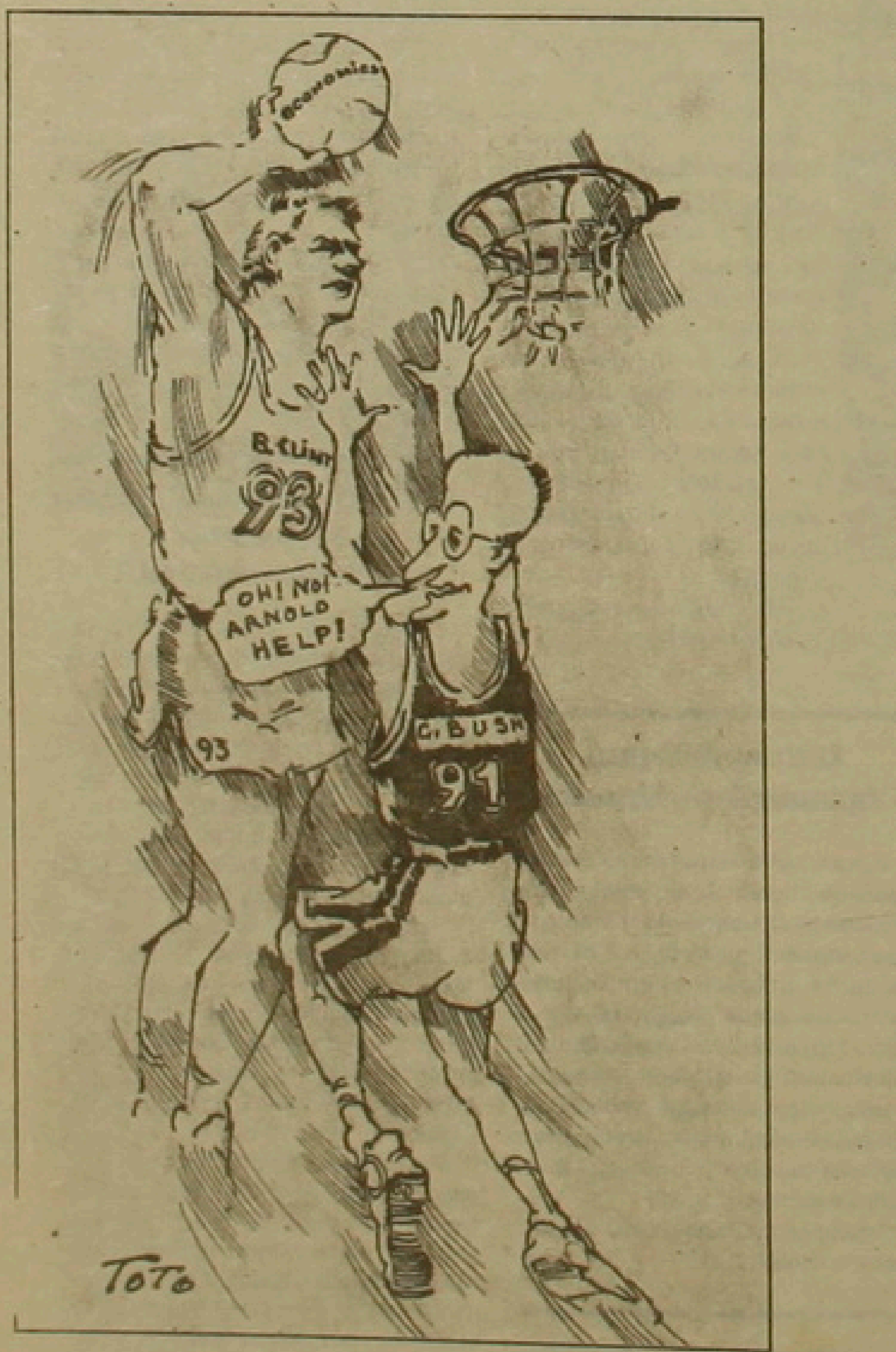

Բացվում են Բուշի գաղտնի էջերը

Ամերիկյան նախագահական ընտրություններից մի քանի օր առաջ լուրեր են տարածվում այն մասին, թե Բուշը 80-ական թվականներին գաղտնի արտաքին քաղաքականություն է իրագործել: Այս առումով «Նյույորքեր» հանդեսի վերջին համարում տպված մի հոդվածում ասվում է, որ 1986-ին, երբ Բուշը փոխնախագահ էր, գաղտնի այց է կատարել Միջին Արևելք, նպատակ ունենալով բորբոքել իրանա-իրաքյան պատերազմը: Հանդեսը հաղորդում է նաև, որ Բուշը թագավոր Հուսեյնից և նախագահ Մուբարաքից պահանջել էր, որ նրանք հորդորեն Իրաքին մեծացնելու Իրանի դեմ օդային ռմբակոծումները, որ իսկապես կատարվեց նշյալ այցից մի քանի օր հետո: «Նյույորքեր» հանդեսը նշում է, թե այդ այցի նպատակն այն էր, որ Իրանը հարկադրվեր ԱՄՆ-ից պաշտպանական զենքեր գնել և Միջին Արևելքում պահված ամերիկյան պատանդներին ազատ արձակեր: Ըստ BBC ռադիոկայանի, այդ հոդվածը հենվում է պետական գաղտնի փաստաթղթերի և նախկին պետական պաշտոնյաների հետ հարցազրույցների վրա: BBC-ն ավելացնում է նաև, որ Սպիտակ տունը դեռևս չի արձագանքել այդ տեղեկություններին: ■

Թբիլիսիում զգացվում է հացի սուր պակաս

Վրաստանի մայրաքաղաքում զգացվում է հացի սուր պակաս, հացի խանութների մոտ երկար հերթեր են գոյանում: Դա կապված է ալյուրի պակասի հետ, որը քաղաք մուտք չի գործում Աբխազիայում տրանսպորտային գծերի փակ լինելու պատճառով: Թբիլիսիի քաղաքապետարանը պատրաստվում է մոտ օրերս հացի կտրոններ մտցնել: Յուրաքանչյուր բնակչի նախատեսվում է տալ 300-ական գրամ հաց: ■

393 ռուբլի 1 դոլարի դիմաց

Երեկ Մոսկվայի միջբանկային վալյուտային բորսայի սակարկության ժամանակ ռուբլու կուրսը նորից ընկավ՝ 393 ռուբլի մեկ դոլարի դիմաց: Վաճառվել է 45 միլիոն 150 հազար դոլար:

Փորձագետները ռուբլու կուրսի հետագա անկումը բացատրում են նրանով, որ ձեռնարկությունները ձգտում են ապահովել ռուբլու ակտիվներն արժեզրկումից, փոխարկելով վալյուտայի: ■

Բժշկագիտության դոկտ. պրոֆ.
նյարդահոգեբույժ
Վ. Հ. Հովհաննիսյանը
կատարում է նեւրոզով, ստրեսային ծագում ունեցող տարբեր հոգեախտաբանական խանգարումներով, էպիլեպսիայով տառապող հիվանդների ընդունելություն:
Եթե ձեզ անհանգստացնում է տևական ընկճվածությունը, աշխատունակության անկումը, վախը, տագնապը առանց հաղթահարելու կարող եք զանգահարել 53.16.16:
Ընդունելությունը ամեն օր՝ ժամը 19:00-21:00:

«Արամ Խաչատրյան» Մեծ Համերգասրահ
68-ՐԴ ՀԱՄԵՐԳԱՇՐՋԱՆ
4485–4486 Հայոց Թվական
Հայաստանի Ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
Գեղարվեստական ղեկավար և գլխավոր դիրիժոր
ԼՈՐԻՍ ՃԳՆԱՎՈՐՅԱՆ
Համերգաշրջանի հովանավորն է Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միությունը
30 հոկտեմբեր
ՆՎԻՐՎՈՒՄ Է ԼՈՒԻԶ ՍԻՄՈՆ-ՄԱՆՈՒԿՅԱՆԻՆ
Արամ Խաչատրյան.
Սիմֆոնիա թիվ 1
Վոլֆգանգ Ամադեուս Մոցարտ.
Կոնցերտ դաշնամուրի և նվագախմբի համար, դո մինոր (Կեսսի Մալխասյան)
Բելա Բարտոկ.
Սյուիտ «Հրաշալի մանդարին» բալետից
Դիրիժոր՝ Լորիս Ճգնավորյան
Սկիզբը՝ ժամը 19.30-ին:
Տոմսերը վաճառվում են «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահի տոմսարկղում, ամեն օր ժամը 11–18-ը:

Ազգ
Հիմնադիր և հրատարակիչ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Գլխաւոր խմբագիր ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ
Խմբագիր ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
Տնօրէն ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ
52.16.35 գլխ. խմբ.
58.18.41 խմբագիր
56.28.63 տնօրէն
Apple® Macintosh® համակարգչային շարուածը «Ազգ» թերթի

Azg Daily, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010
Editor H. AVEDIKIAN
ՀՀ Նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երևան-23, Արշակունյաց 2
Գրանցման թիվ 65
Տպաքանակ 20 000
Ստորագրված է տպագրության 27.10.1992
Դասիչ 69149
Պատվեր 1572

digitised by A.R.A.R.@